Leto LXXI Štev. 120 a V Ljubljani, v četrtek, 27. maja 1943-XXI Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini Prezzo - Cena L 0.80

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 1096

44 sovražnih letal sestreljenih

Italijanska torpedna letala potopila dva nasprotna parnika — Bizerta bombardirana

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Neka skupina naših torpednih letal je pri napadalnem ogledniškem poletu ob alžirskih obalah prestregla sovražno spremljavo, ki so jo spremljala lovska letala: 2 srednjevelika parnika sta bila potopljena, eden pa težko poškodovan.

Italijanska in nemška letala so bombardirala pristanišče v Bizerti.

Včeraj je sovražno letalstvo napadlo razne kraje na Siciliji, na otoku Pantelleriji in nekatera središča na Sardiniji.

Mesto Messina je bilo ponovno napadeno in je imelo težko škodo zlasti v središču. V teku je ugotavljanje žrtev med civilnim prebivalstvom.

Sestreljenih je bilo skupno 44 letal, 15 od naših lovcev prvega roja ter od 81. skupine kopenskih strelcev, 8. od nemških lovcev ter 21 od protiletalskega topništva, od tega 7 nad Pantelleriio.

Po nadaljnih poročilih je treba dodati sovražnim izgubam, navedenim v včerajšnjem vojnem poročilu, še 12 letal in sicer jih je 4 sestrelilo protiletalsko topništvo v Olbiji (Cassari), 8 pa so jih sestrelili v boju naši lovci na sardinijskem nebu.

Večina sestreljenih letal je padla v morje: med njimi je bilo 8 letal tipa »leteče trdnjave«, sestreljenih pri otoku Eolia, 2 tipa »Liberator« južno od Rta Spartivento, 3 južnovzhodno od kraja Bovo Marina (Reggio Calabria), 1 pa južnovzhodno od Ali Marine (Messina).

Dodatek k vojnemu poročilu št. 1096:

V letalskem nastopu, izvedenem proti Italijanski Vzhodni Afriki in Sudanu, o katerem govori včerajšnje vojno poročilo, so se posebno odlikovali naslednji piloti: major Villa Giulio Cesare iz Verone, kapitani Peroi Maks iz Ferrare, Liccani Manlio iz Rima, Cristiani Ardito iz Ancone.

Skupina lovcev, ki se je izkazala v bojih nad Messino, prav tako omenjena v včerajšnjem vojnem poročilu, je bila pod poveljstvo majorja Serfini Pietra iz Maderna (Brescia).

Od torpednih letal, ki so napadla sovražno spremljavo in potopila dve ladji, kakor poroča današnje vojno poročilo, je treba omeniti: kapitane Putti Carla iz Trsteia, Zucconi Giuseppeja iz Stignana (Pola), Greco Pietra iz Caprija (Salerno); narednike vodnike Gualandi Carla iz Bologne, Marrellio Giovannija iz Cantu (Como) ter narednika Passerini Enrica iz Bettolle (Siena).

Uspešni napadalni boji na vzhodu

Nad zahodno Nemčijo je bilo sestreljenih 24 angleških bombnikov
Hitra nemška bojna letala bombardirala Brighton v Angliji

Hitlerjev glavni stan, 26. maja Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Z vzhodnega bojišča poročajo o uspešnem delovanju lastnih napadalnih oddelkov. Posamezni sovjetski krajevni napadi so se izjalovili.

Letalstvo je dalje obstreljevalo sovjetske prometne zveze in bombardiralo razen tega letalska oporišča in industrijske cilje.

V noči na 26. maj so angleška letala napadla zapadno nemško ozemlje. Prebivalstvo je imelo izgube in nastala je škoda na poslopjih. Sestreljenih je bilo 24 napadajočih bombnikov.

V Sredozemlju in ob atlantski obali je letalstvo včeraj uničilo 15 sovražnih letal. Bombardirana je bila luka v Bizerti.

Hitra nemška bojna letala so včeraj obmetavala z bombami težkega kalibra industrijske naprave in preskrbovalne obrate v pristanišču Brightonu. Dve letali se nista vrnili.

Berlin, 26. maja. AS. Na vzhodnem bojišču je bilo poleg čiščenja, ki ga opravljajo nemške čete v sodelovanju z ruskimi prostovoljskimi oddelki, ki sestavljajo armado generala Vlasova, na mnogih oddelkih le ogledniško delovanje. Na skrajnem severnem koncu kubanjskega mostišča sta se včeraj ponesrečila dva sovražna sunka. Na obali Azovskega morja so nemški ogledniški oddelki po dolgem pohodu preko težavnega ozemlja vdrli v sovražne vrste in uničili številne obrambne naprave. Nemški pešci so se vrnili v svoja taborišča z lepim številom ujetnikov in s plenom. Južno od Novorosijska je nemško topništvo zadelo sovražno trgovsko ladjo, ki je dovažala preskrbo osamljenim boljševiškim četam. Nemško letalstvo je nadaljevalo z napadi na zbirališča sovražnih sil in na topniške postojanke. Z letalstvom je sodelovalo tudi topništvo in pomagalo uničiti številne topove, skladišča streliva ter nasprotne prometne zveze. V maju je bilo na kubanjskem mostišču uničenih nad 20 sovjetskih tankov.

Na srednjem odseku donješkega bojišča so nemške oglednice zlomile odpor nekaterih sovražnih strojničnih gnezd pri Lisičansku. Nemški branilci so odbili sovražne poskusne vdore v nemške črte na odseku pri Bjelgorodu, čeprav je sovražnik začel svoj pohod šele po močnem ognju težkega orožja. Nemško letalstvo je na odsekih pri Lisičansku, Kupjansku in Izjumu včeraj uničilo glavne sovražnikove prometne zveze, razbilo lokomotive, železniške postaje in mnogo železniških vagonov.

Veliko čiščenje sovjetskih tolp

Sovjetski dezerterji tožijo o pomanjkanju živeža v Rusiji

Berlin, 26. maja. Dočim so bili že več dni na vzhodnem bojišču samo krajevni boji, ki so jih izzvali nemški napadalni oddelki, je v zaledju potekala velika očiščevalna bitka s številnimi boljševiškimi tolpami, ki so se klatile po zasedenih vzhodnih pokrajinah. Sovjetske tolpe, ki so prej delale točeno in so se skrivale po gozdovih ter močvirjih, so se pred kratkim združile v večje skupine in začele napadati nemške čete. Neko tako skupino so sovjetska letala stalno preskrbovala z orožjem in živežem in so imele zgrajenih okoli 120 barak. Te so bile vse uničene. Odkritih in uničenih je bilo tudi še 20 drugih središč, kjer so se zbirale sovjetske čete in so imele nakopičeno veliko količino živega in orožja. Cela vrsta drugih tolp, ki so vznemirjale prebivalstvo v zaledju, so bile napadene in razpršene s sodelovanjem domačih prostovoljcev. Zadnje čase prihaja na nemško stran vedno več dezerterjev. Vsi ti dezerterji in vojni ujetniki vsak dan potrjujejo, da se nahaja Sovjetska Zveza v veliki stiski za živež. To je uradno potrdila tudi sovjetska delegacija na konferenci v Hot Springsu, kjer je zahtevala, naj se ne izgublja čas z razpravljanjem o preskrbi po vojni, marveč naj se bavi z današnjo preskrbo, ker se Sovjetska Zveza nahaja v veliki stiski za prehrano. Živež ne manjka le prebivalstvu, marveč tudi vojski.

Nova letalska ofenziva proti Angliji

Nemci uporabljajo »superbombe« in letala s posebnimi oklepi
»Superbomba« uniči vse v razdalji 800 metrov

Stockholm, 26. maja. Dopisniki švedskih listov v Londonu se zelo zanimajo za zadnje nemške letalske napade na angleška industrijska središča in zlasti na obalna mesta, kjer so važna središča vojne industrije.

Kakor poročajo dopisniki, so nemški napadi navzlic izredno neugodnim vremenskim razmeram povzročili tolikšno škodo, da angleški vojaški tehniki zagotavljajo, da so nemški letalci uporabljali novo vrsto bomb. Te bombe, ki jih tehniki označujejo z imenom »super bombe«, imajo po poročilih švedskih dopisnikov strahoten učinek. Izpričano je, da taka bomba uniči vse, kar se nahaja 700 do 800 metrov okoli mesta, kamor pade. Pritisk te bombe — mislijo, da je napolnjena s tekočim zrakom — je tako močan, da ga čuti celo bombnik, ki se nahaja 4500 metrov visoko.

Na tajnem zborovanju v spodnji zbornici so številni govorniki zahtevali pojasnila o novih nemških bombah. Zunanji minister, ki je zastopal vlado, je odgovoril, da se nemško bombardiranje zadnje tedne bodisi po eksplozivu, ki je v teh bombah, bodisi po strahotnem poku, ki mu sledi velikanski zračni pritisk, bodisi po taktičnem nastopanju nemških letal, zelo razlikuje od prejšnjih napadov. Očividno imajo Nemci letala s posebnimi oklepi, da jih ne more sestreliti niti protiletalsko topništvo, niti lovsko letalstvo. Kar se tiče eksploziva, sumijo, da gre za tekoči zrak, iz katerega je odstranjen dušik, kar se doseže s spremembo atmosferskega zraka v tekočino, katero nato pomešajo z zažigalnimi sredstvi. Razdiralna moč teh bomb je strahotna. Znano je tudi, da so nemški znanstveniki dokončali zanimive izume, ki so jih doslej držali v tajnosti. Gre za nov eksploziv, ki ga imenujejo »Oxiliquile«. (»Il Piccolo«).

Rim, 26. maja. Bivši minister za narodno kulturo Pavolini je objavil v listu »Messaggero« članek, v katerem pravi med drugim naslednje: Nov tip bomb s strahotno eksplozivno silo, ki jih uporablja nemško letalstvo pri zadnjih napadih na Anglijo, je bil neprijetno presenečenje za Angleže, ki niso pričakovali takšnega odgovora, pač pa so se veselili težke škode, ki jo povzročajo njihovi bombniki v nekaterih najlepših nemških in italijanskih mestih. Italijani, ki so se sicer še bolj utrdili spričo tolikega razdejanja in žrtev, ki jih povzročajo angleški ter severnoameriški letalci, se ne vesele strašnih razvalin, ki jih lahko povzroče nove nemške bombe, kajti Italijani so predvsem kristjani. Vedo pa, da je edina govorica, ki jo razume sovražnik, ravno ta, in zato upajo, da jim nove bombe jasno govore in da jih dobro razumejo. Bivši minister pripominja, da je nova letalska bomba prva v vrsti vojnih presenečenj, ki bodo utegnila prihraniti Angležem in severnim Amerikancem še zelo bridka presenečenja.

Najvišje priznanje maršalu Messeju

Padova, 26. maja. AS. Včeraj je odposlanstvo častnikov z generalom na čelu dospelo v Padovo, da bi izročilo visoko odlikovanje Savojskega reda, ki ga je italijanski vladar poklonil maršalu Giovanniju Messeju, ženi junaškega poveljnika 1. armade, grofici Venezzi Messe. Novo najvišje priznanje je bilo eksc. maršalu Messeju podeljeno iz tegale razloga: »Armadni poveljnik je v Tuniziji v posebno kočljivih in težavnih okolnostih svojo veliko enoto spremenil v močno bojno orodje ter s svojim gorečim in spodbudnim duhom vplival na vse vojake, ki so vsi dajali zgled vneme in hrabrosti. Silnemu navalu zagrizenih nasprotnih enot, ki so bile mnogo večje po številu in sredstvih, se je upiral z duhovito vojaško sposobnostjo in kar se da trdno obrambo ter ustavil zalet nasprotnika in izčrpaval njegove velike sile v dolgem ter hudem boju.« Sciotta: marca in aprila 1943-XXI.

Divjaški napad na Reggio Calabria

Reggio Calabria, 26. maja. AS. Zažigalne in razdiralne bombe, ki jih je nasprotnik metal na mesto, so v katredrali razrušile kapelo svetega Zakramenta, ki je bila razglašena kot narodni spomenik, uničile pa tudi nadškofijski seminar. Težko so bile poškodovane cerkve sv. Lucije, sv. Avguština in sv. Pavla. Nasprotnikovi bombniki so razen tega metali bombe na pokopališče S. Giovanni in druge kraje. Ponosno kalabreško prebivalstvo je tudi ob tej priliki pokazalo mirnost in pogum ter preklinjalo letalske razbojnike.

Drzen čin italijanskega letalstva

Bojno področje, 26. maja. AS. Italijanska letalska armada je dala še nov junaški in ponosni prispevek k dosedanjemu zakladu svoje vojaške slave. Bombniki, ki imajo veliko samostojnost, so v noči na 24. maj učinkovito napadli vojaške cilje v Sudanu in v Vzhodni Afriki. Bombardiranja v tako veliki oddaljenosti od naših prednjih oporišč so imela namen zadeti dvoje ciljev, ki pripadata področju, od koder se sovražnik na vojnem prizorišču vzhodnega Sredozemlja oskrbuje. Proti prvemu teh dveh krajev je bila po morju v resnici prepeljana velika večina pošiljk, ki so jih potem razposlali po šahovnici Srednjega vzhoda. V drugem kraju pa se stekajo ameriški letalski prevozi, ki prihajajo z zahodne zemeljske poloble preko Afrike in po britanskih imperialnih poteh na vzhodno poloblo. Napadi na ta dva cilja, ki sta v vojaškem oziru tako pomembna, so znova pokazali v pravi luči popolno izšolanost naših letalskih posadk in njihovo neobičajno sposobnost, napasti sovražnika na njegovih najoddaljenejših vojaško važnih prometnih zvezah. Letala so odletela 23. maja ob prvem jutranjem svitu z nekega letališča v vzhodnem Sredozemlju. Zaradi dolge poti, na katero so se namenila, je bilo nemogoče vedeti vnaprej, kakšno bo vreme ves čas poleta. Letenje je bilo izredno težavno, a po enajstih urah in tridesetih minutah so v redu prispela na tisti kraj v Sudanu. Letalci so točno lahko ugotovili, kje je njihov cilj, čeprav je bilo nekoliko temačno. Napad je bil izveden iz višine komaj tristo metrov z razdiralnimi in zažigalnimi bombami, ki so zadele skladišča in delavnice.

Druga letala so, kakor je že zgoraj omenjeno, vzela na piko nek vojaški cilj v italijanski vzhodni Afriki. Po enajstih urah in 45 minutah letenja so napadalci prispeli na cilj. Tudi s tem napadom se je posrečilo sovražnika povsem presenetiti, kar je razvidno že iz tega, da je ta cilj bil in tudi med napadom ostal razsvetljen kakor podnevi. Bombe, ki so jih naši letalci zagnali z višine nad 1000 m, so, navzlic temu da je bila nad krajem megla, zadele velika poslopja in naprave neke tovarne ter med drugim povzročile silno eksplozijo, ki ji je sledil velik požar.

Naša krila na imperialnem nebu so potrdila našo navzočnost v teh deželah, ki so neločljivo navezane na usodo Italije z nepretrgljivo vezjo prelite krvi. Vsa letala, ki so se udeležila tega poleta, so se vrnila predvčerajšnjim ob zori na svoja oporišča, potem ko so izvedla polete, ki so trajali, če upoštevamo razdalje, ki so jih preletele, najmanj 23 ur in največ 24 ur.

Ganljivo dnevno povelje regenta Horthyja

»Prepričan sem, da boste, ako bo potrebno, zopet šli v boj za domovino«

Budimpešta, 26. maja: Regent Horthy je naslovil ganljivo dnevno povelje četam druge madžarske armade, ki so se vrnile v domovino iz vzhodnega bojišča. Regent je izrazil svojo visoko pohvalo II. armadi, ki se je junaško borila proti boljševizmu za obrambo madžarske domovine in Evrope. S svojim pogumom in udeležbo srditih bojev proti številčno nadmočnemu sovražniku, je dejal regent, ste odeli zastavo madžarske vojske z novo slavo. Prepričan sem, da boste, ako bo potrebno, zopet šli v boj za obrambo domovine, z isto nezlomljivo vero, ki vas je navdajala eno leto pri trdih bitkah na vzhodnem bojišču. Načelnik glavnega stana madžarske vojske general Szombatelly je v Kološvaru pozdravil tudi neko pehotno divizijo, ki se je vrnila iz vzhodnega bojišča izražajoč častnikom in vojakom priznanje domovine za junaštvo, ki so ga pokazali v zimskih borbah proti boljševizmu.

Zadušnica za katinske žrtve

Rim, 26. maja AS. Včeraj zjutraj je bila v cerkvi Sv. Stanislava Poljskega maša zadušnica za katinske žrtve. Poljska kolonija je bila polnoštevilno zastopana. Sveto mašo je daroval škof msgr. Ignacij Dubowsky.

Fordov dedič umrl

Buenos Aires, 26. maja AS. Iz Detroita poročajo, da je umrl edini dedič Henryja Forda, magnata ameriške avtomobilske industrije, Edsel Ford, ki mu je bilo 49 let in je bil predsednik družbe »Ford Motors Companie.«

Bangkok, 26. maja. AS. Tukaj se je razširil glas, da je med kandidati za indijskega podkralja tudi vojvoda Windsorski, guverner Bahamskih otokov.

Navidezna smrt kominterne

Stalinu je kominterna trenutno škodovala, zato jo je dal v hladilnik

Stockholm, 26. maja. Nevtralne in nevojskujoče se države niso v pogledu razpusta Kominterne tako optimistične kakor Amerikanci in Angleži. Z velikim humorjem in z jedkostjo pripominjajo, da je moskovski radio, ki je preteklo soboto sporočil novico o razpustu tretje internacionale, končal svoje poročilo z nepremišljenim dodatkom »Proletarci vseh dežel, združite se!« Brez ozira na dejstvo, da ni iskreno verjeti uradnemu moskovskemu poročilu, češ da se Moskva v bodoče ne bo več poslu-ževala Kominterne za svoje politične načrte za boljševiziranje sveta, piše nevtralni tisk, da se Moskva predobro zaveda prednosti, ki jih bodo imele komunistične stranke v raznih državah, ako si bodo nataknile etiketo tako imenovane narodne stranke, kar jim bo omogočalo odkrito prevratno delovanje, ne da bi se jim bilo treba skrivati.

Kaj sta plačala London in Washington Moskvi za ta varljivi korak? Očividno sta žrtvovala Finsko, baltske države in Poljsko, oziroma z drugimi besedami Moskvi sta dala prosto roko pri prodiranju v te kraje. Ti listi pišejo, da Stalin prav za prav v ničemer ni popustil, za povračilo pa je dobil to, kar je hotel. Kominterna sicer ne bo več delovala, toda želja Kremlja bo za njene članice še vedno povelje. Kominterna je torej navidezno mrtva, moskovski komunizem pa je ostal. Kominterna ni bila komunizem, ampak sredstvo za razširjanje komunizma. Kominterna je imela srečo v času med dvema vojnama in če bi Rusija zmagala, bi se zopet lahko vrnila na delo. Toda leta 1939 so napočili zanjo hudi dnevi. Zunanji predstavniki Kominterne so živeli v Moskvi. Bili so Stalinovi talci, ki se mu sedaj zdijo nekoristni ali celo škodljivi za mednarodne dogodke. Moskva je opažala, da ji razne nevtralne, pa tudi tako imenovane združene države vedno manj zaupajo. Zato je Stalin dal Kominterno v hladilnik, kjer jo imajo še za vsak primer v rezervi. Zaenkrat še ne ve, kaj naj naredi z njo: ali naj jo navidezno uniči, ali pa jo pošlje v boj proti zaveznikom, če bi pri njih padel v nemilost. Vse to bodo pokazali bodoči dogodki. (»I Piccolo«.)

Topniški dvoboji pri Leningradu

Berlin, 26. maja. AS. Slabo vreme je oviralo bojno delovanje na celem vzhodnem bojišču, zlasti pa pri Leningradu, kjer se razvija pozicijska bitka med obojestranskimi oglednicami. Boljševiki so nekaj dni molčali, nato pa so se končno odločili odgovoriti nemškemu topništvu. S tem pa so izdali, kje se nahajajo njihovi veliki topovi, tako da so Nemci lahko osredotočili svoj ogenj na te postojanke, ki so bile doslej popolnoma skrite v mestu med podrtinami.

Tudi sovjetske vojne ladje, ki so bile zasidrane pred Kronstadtom, so se prikazale iz umetne megle, ki jih je navadno zakrivala pred nemškimi topničarji in opazovalci. Zdaj so se začele premikati proti Leningradu, da bi s svojim topništvom streljale na nemške postojanke. Razvil se je silen dvoboj in Nemci so prisilili k molku nekaj sovražnih topov. Nato so se dvignili strmoglavci in se spustili na nove cilje, to je na postojanke težkega sovjetskega topništva. (»Le Ultime Notizie«.)

Nova japonska zmaga

Šanghaj, 26. maja. Včeraj je bilo v Čungkingu objavljeno poročilo, ki priznava, da so Kitajci izgubili Jungjangkvan, važno cestno križišče, ležeče 55 km južno od pristanišča Išang na reki Jangce.

Zanimiv banket

Stockholm, 26. maja AS. Pri banketu, ki ga je priredil Stalin Rooseveltovemu odposlancu Daviesu, je po poročilih iz Moskve Davies predlagal, naj mesto Stalingrad ostane porušeno kot dokaz borbe za posest tega mesta. Banketa se je udeležilo 48 povabljenih oseb. Na banketu je bilo 17 napitnic, pri katerih je moral vsak povabljenec dvakrat piti, najprej na koncu govora, ki je bil v ruščini in potem ko je bil preveden v angleščino. Sovjetski kronist, ki skrbno poroča o tem banketu, ne pove, kakšno je bilo stanje povabljencev po tolikšnem popivanju.

Divjaški napadi na italijanska mesta bodo povrnjeni

Rim, 25. maja s. Pod naslovom »Letalska bombardiranja« piše »Giornale d'Italia«: Izvršujoč ukaz, ki ga je vsekakor navdihnil sestanek Churchilla in Roosevelta v Washingtonu in še bolj nujna potreba angleške propagande, se londonski listi bolj kakor kdaj strnjeno in besno zaganjajo proti Italiji ter poveličujejo uspehe angleškega in ameriškega bombardiranja in v naprej naznanjajo njegov naraščajoči uničevalni razvoj. Včeraj je »Daily Telegraph«, eno izmed Edenovih glasil, posvetil temu vprašanju uvodnik z naslovom »Obvladovanje neba nad Italijo«: Zavezniško letalstvo napada brez odmora ponoči in podnevi Italijo. Letališča in sicilska ter sardinska pristanišča kakor tudi pristanišča na polotoku so stalno bombardirana in zadelo jih je že na tisoče ton bomb. Italijanski šefi ne prikrivajo svojega mnenja, da pomoč nemškega letalstva Italiji ni zadostna za rešitev. Zavezniki se morajo neprestano zaganjati z vsem, s čemer razpolagajo, proti Italiji in proti njenim zelo razširjenim in lahko ranljivim mejam. Sedaj, ko so bile letalske sile Osi desorganizirane ter so morale prenesti nemajhen napor, ko se Italija približuje kaosu in je na poti do propada, morajo zavezniki ojačiti do skrajne meje svojo letalsko ofenzivo.

Tako piše eden izmed poluradnih listov v Londonu. Bržkone ne pozna ponosnega zgodovinskega neupogljivega odpornega duha Italijanov, naraščajočega razvoja obrambne reakcije in letalske ofenzive Osi, ki ne ustreza upanju Londona. Vsak dan beleži vojna kronika znatno število angleških in ameriških letal, ki jih osovinske letalske sile zrušijo nad polotokom in nad otoki. Vsak dan beleži ista kronika znake obnovljene italijanske in nemške letalske ofenzive v Sredozemlju proti ladjam in pristaniščem Anglosasov od francoske severne Afrike do Malte in Sudana ob Rdečem morju. Primer »Daily Telegrapha« pa ni osamljen. »News Cronicle« piše o udarcih zadanih Italiji, da bi se Italija omehčala. »Daily Express« piše: Toča bomb bo padla na Italijane in bo trdnejša kakor tista, ki uničuje Nemce in kakršna je bila pri El Alameinu. Prekosimo po besu in natančnosti angleško-ameriško bombardiranje, kakršno je bilo pred napadom na Bizerto. Zakaj bi Italiji prihranili naš bes. Vojna zahteva, da bombardiramo glavno mesto, ki so možgani sovražnika. Razbiti moramo brloge novega imperija.

Ta izražena krutost angleških predlogov ima ofenzivne namene čisto vojne pa tudi defenzivne, ki naj ojači že zrahljane živce angleškega prebivalstva. Izostali so nagli odločilni učinki, ki so jih pričakovali po zaključku bitke v severni Afriki. Danes je položaj Anglosasov v Sredozemlju več kot negotov in vnemirjajoč, pričenja pa se nova letalska ofenziva Nemčije na angleški otok, ki bo spremenila račune anglosaških politikov in vojaških poveljnikov ter povzročila novo strašno razdejanje. Angleški listi govorijo o obvladanju neba nad Italijo, da bi prikrili angleškemu narodu nemško obvladovanje neba nad Anglijo. Obramba italijanskega neba se izpopolnjuje dejansko z odločno in mogočno letalsko ofenzivo Nemčije nad angleškim otokom. Angleški ministrski predsednik Churchil je prevzel pred zgodovino človeštva in omike strašno odgovornost za novo neusmiljeno vojno s smrtonosnimi bombami in zažigalnimi lističi ter strahovitimi eksplozivnimi pripravam proti neborcem ne nevojaškim objektom, proti otrokom, ženskam, ranjencem, bolnikom, cerkvam in umetniškim spomenikom. Roosevelt se je pridružil Churchillu s tem, da mu je dal na razpolago svoje gigantske bombnike in zločinsko hladnokrvnost svojih pilotov in strojničarjev. Rekli smo, da ta novi razvoj vojne, ki so ga hoteli in pričeli Anglosasi, ne bo dolgo brez odgovora. Churchill je ustvaril precedense. Osvobodil je Nemčijo sleehrnega obzira. Anglija se že strašno pokori za svojo pobudo, za svoj monstruozen način vojne. Sedaj se je znašla nenadoma pod strašnimi udarci bombardiranja nove vrste s strani nemških letal novega tipa z novimi eksplozivnimi sredstvi. Obveščevalci govorijo o nemški superbombi, ki uniči vse, kar je v območju 700 do 800 metrov od mesta, kamor pade. Iz višine 4000 metrov občuti bombnik natančno zračno premikanje, ki nastane po eksploziji. Gre za supereksplozivno sredstvo, bržkone iz tekočega zraka. Gre za novo iznajdbo nemške kemične industrije, ki je gotovo prva na svetu v iznajdljivosti in obsežnosti svoje proizvodnje, in katere ne more prekositi nobena konkurenčna angeška ali ameriška kemična industrija. Nova nemška akcija, ki se je komaj deloma pričela, ima že velik učinek, izvedena pa bo po znanstveni metodi, kakor jo je naznačil Churchil proti industrijskim središčem in pristaniščem v Angliji. Značilno je dejstvo, da letijo novi nemški bombniki tako visoko, da jih ne more doseči protiletalsko topništvo in tudi ne angleški lovci.

Evropska vojna stopa torej v fazo letalske ofenzive. Neizprosnost anglosaškega letalskega bombardiranja Italije bo poplačana v pravični meri z neizprosnostjo bombardiranja angleškega otoka in drugih važnih anglosaških postojank po nemškem letalstvu. Da bi prikrili to dejstvo, govorijo londonski listi zaman o razdejanju Italije. Omikanega državljana sveta boli srce ob hladnem premisleku te tragedije, katere niso hotele in ne pričele sile Osi. Vsa odgovornost obremenjuje Angleže in Američane.

Razstava športnih motivov in turističnih lepakov bo odprta 12. junija

Ob zaključku vpisovanja za udeležbo na razstavi športnih motivov je Lilo napovedanih lepo število umetnin, ki bodo razstavljene 12. junija v Jakopičevem paviljonu. Na ta način je popolnoma gotovo, da bo uspeh te nove in zanimive umetniške manifestacije v celoti zagotovljen. Ker vemo, da tudi še drugi umetniki pripravljajo nova dela, je pripravljalni odbor odločil, da bo sprejel še nove prijave vse do 31. maja. Ni dvoma, da bo ta umetniška ruazstava vzbudila kar največje zanimanje ljubljanskega občinstva, ki ve prav dobro ceniti umetniška dela in ki je tako navdušeno za športno življenje.

Istočasno, ko bo odprta razstava umetniških motivov, uo v Jakopičevem razstavnem paviljonu tudi razstava lepakov za turistično propagando, ki jo prireja Pokrajinska tudistična delegacija. Videli bomo, kako so naši umetniki znali prikazati v svojih delih etnični, duhovni in turistični značaj naše pokrajine.

Dodatne živilske nakaznice za ročne delavce

Mestni preskrbovalni urad poziva delodajalce, ki zaposlujejo za dobivanje dodatnih živilskih nakaznic za ročne delavce (S-D I) upravičeno delavstvo, naj jih od 1. do 10. junija prijavijo v I. nadstropju palače Bate, Cesta 3. maja št. 1.

Na prijavi v dvojniku na polovici pole mora biti napisan priimek in ime delavca, očetovo ime, rojstna letnica, bivališče (če je podnajemnik, tudi ime in priimek družinskega poglavarja, pri katerem stanuje), poklic in **natančen opis dela, ki ga opravlja.** To naznanilo je treba datirati z dnevom oddaje, ga podpisati in nanj odtisniti žig podjetja. Če ni že z žiga razvidno, je treba navesti tudi kraj (ulico), kjer se obrat nahaja.

Prijave brez vseh teh podatkov bodo zavrnjene ali ne upoštevane.

Ilkrati opominjamo, da morajo biti navedbe v prijavah natančne in resnične, da ne bo treba občutiti posledic, ki jih določa naredba Vis. Komisarata št. 78 z dne 23. aprila 1942-XX člen 27.

Vse upravičene delavce pa pozivamo, naj svoje delodajalce takoj opozore na obveznost te prijave, ker bodo onim, ki za njih prijave ne bodo predložene v določenem roku, dodatne nakaznice vzete.

Vremenska napoved: 27. maja, (četrtek): večinoma jasno.

28. maja, (petek): pretežno jasno.

Ducejeve nagrade dvojčkoma

Visoki komisaru je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Kovačiču Ivanu in Rozaliji iz Gornje Gomile št. 11, občina Št. Jernej, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Zvezni Tajnik pozdravlja odhajajoče avanguardiste

Včeraj, dne 25. maja, je Zvezni Tajnik sprejel v navzočnosti V. Poveljnika deset avantgardistov, ki so prosili, da bi bili sprejeti v vojsko ter poslani v prve bojne vrste.

Zvezni Tajnik je naslovil na odhajajoče svoj pozdrav ter pozdrave vseh ljubljanskih fašistov. Izrazil je svoje globoko zadovoljstvo nad temi mladeniči, ki so pripravljeni dati vse za zmago pravičnosti nad barbarstvom komunizma.

Darovi za vojake

Pripravljen z običajno marljivostjo Glavnega Štaba Kr. Vojske — Urada za tisk in javno skrb — je prispel na področje 2. Armade 15. vlak APE (Pomoč — Propaganda — Vojska), sestavljen iz 30 vagonov, ki vsebujejo darove in razne potrebščine za vojake.

Tudi pri organizaciji tega novega vlaka — ki ga prinaša zahvalnost italijanskega naroda junaškim četam, ki se bore na Balkanu proti zavratnim partizanskim bandam — je v veliki meri sodelovala Fašistična Stranka in tako ponovno dokazala, da je vedno prisotna med bojevniki.

Razdelitev darov, čim prispejo te velike količine vsakovrstnih stvari do določenih edinic, bo izvršena s strani pristojnih poveljnikov v prisotnosti Okrožnih Tajnikov Fašistične Stranke ali njihovih zastopnikov.

Spominska sv. maša zadušnica za dr. L. Ehrlichom

Ljubljana, 26. maja.

Na obletnico mučeniške smrti vseučiliškega profesorja dr. Lamberta Ehrlicha je bila v stolnici spominska sveta maša, ki jo je daroval prošt Ignacij Nadrah. Udeležba pri sveti maši zadušnici je ponovno potrdila, kako odličen voditelj katoliške dijaške mladine je bil rajni. Stolnico je napolnila prav tista mladina, ki jo je rajni tolikokrat vodil pred oltar in je tudi danes v lepem številu pristopila k obhajilni mizi. Med mašo pa je pel zbor akademikov. Maše zadušnice so se udeležili tudi prevzvišeni g. škof dr. Rožman, vseučiliški rektor dr. Milko Kos s profesorji bogoslovne fakultete z dekanom dr. Lukmanom na čelu, mnogi drugi vseučiliški profesorji, predsednik SKAS ravnatelj Remec in številni starešine, razni drugi zastopniki, duhovščina ter rojaki in prijatelji vsepovsod priljubljenega rajnika.

Naprava in popis hišnih zaklonišč ter prijava hišnih starešin

Po nalogu odbora za protiletalsko zaščito pri Visokem Komisariatu je mestno poglavarstvo te dni dostavilo pozive za ureditev hišne letalske zaščite z navodili in potrebnimi obrazci. Te pozive so dobili vsi hišni posestniki v ožjem nevarnostnem okolišu, t. j. v gostejšem naselju mesta Ljubljane.

Pripominjamo, da ne gre za kake nove predpise, temveč le za poživitev in obnovitev ukrepov, ki so jih, ali bi jih hišni lastniki morali že izpolniti po še vedno veljavnih predpisih protiletalske zaščite.

Opozarjamo znova na roke, določene z navodili ali pozivom:

1. Glavna navodila za obrambo hiše pred sovražnimi letalskimi napadi je treba takoj nabiti v vsaki veži, torej ob vsakem vhodu s ceste.

2. Vse odredbe po splošnih navodilih za organizacijo hišne zaščite pred letalskimi napadi v mestni občini ljubljanski, t. j. zlasti ureditev podstrešja, ureditev zaklonišča, napravo napisov je treba opraviti v 30 dneh.

3. Obrazec B (popis hiše glede na zaščito) je treba predložiti, čim bodo vsi ukrepi pod 2.) izvršeni, najkasneje pa v 30 dneh; obenem je treba predložiti načrte hišnih zaklonišč v treh izvodih.

4. Obrazec A (predlog za imenovanje hišnega starešine) je treba predložiti v 5 dneh.

Hišni posestniki, ki niso dobili poziva, navodil in obrazcev, a njih hiše spadajo v ožji varnostni okoliš — meja tega okoliša je razvrnjena pri zaščitnem in tehničnem oddelku mestnega poglavarstva, pri mestnem cestnem nadzorstvu in pri Sindikatu hišnih posestnikov — morajo po te tiskovine sami priti na magistrat, soba št. 37 (Mestni trg št. 2-I).

Igralska družina Renzo Ricci v ljubljanski Drami

V zadnjem času smo imeli priliko precej spoznati italijansko dramatsko produkcijo in to od najstarejših pisateljev pa do sodobnih, še zdaj živečih. Naš oder je ta dela prikazal — to lahko mirno zapišemo — zelo dostojno in igralči so naredili vse, da so ta dela dosegla čim večji uspeh. Približali so se italijanski duši, se poglobili vanjo in prestavili živo življenje na ljubljanski oder.

Ob teh številnih predstavah italijanskih del, je naravno, da zanima občinstvo in igralce, kako svoja dela igrajo Italijani sami. Zato smo bili prijetno presenečeni ob pribodu igralske družine Renza Riccija v Ljubljano.

Pokazali nam bodo tri predstave, in sicer: tridejanko Vincenza Tierija »Amarsi cosi« (Tako ljubi), Giulia Viole »Vivere insieme« (Skupno življenje) in dramo Roberta Bracca »Il piccolo santo« (Mali svetnik). To so dela avtorjev, ki jih že nekoliko poznamo, oz. jih bomo imeli še priliko spoznati, saj je »Skupno življenje« na sporedu naše Drame v prihodnjem mesecu.

Po prvih dveh predstavah vidimo, da so to dela, ki so po snovi in po dramatski tehnični izvedbi podobna ostalim italijanskim delom. Nimamo ne vem kako bogatega dogajanja, dejanje ni napeto in dramatsko razgibano, niti kričavo in efektno. So to komedije, ki niso komedije z duhovitim dialogom, pa brez kake situacijske komike. V teh igrah je neko tiho dogajanje, ki se razvija kot novela, včasih kot roman, ki ima precej psiholoških problemov, katere rešuje pisatelj čisto po svoje in na svojski način.

V tridejanki »Tako ljubi« vjame pisatelj pustolovskega Gianfranca Scalo in preprosto pastorko bogatega meščana Simonello, ki nekako po naključju začneta skupno življenje, a ljubita oba svobodo. In ko že mislita iti spet vsak svojo pot, ju združi otrok. Enostavna je tudi zgodba »Skupnega življenja«. Predmet ji je družina in že znani in tolikrat obdelani trikot. Važnost res ni na vsebinski strani, ampak je težišče v dialogu, ki se dvigne večkrat do čudovitih duhovitosti in je vseskozi tekoč in neprisiljen.

Zanimivejša kot vsebinska stran je odrska interpretacija. Po obeh predstavah se šele čuti, kako zelo je igralska družina enotna, kako ima popolnoma svojski stil in pa da je duhovni in oblikovalni vodja te družine Renzo Ricci. Kar nekam preseneča nas tista mirnost podajanja, nekaka statika in nerazgibanost. Ni tu poudarka na telesnem gibanju, ampak je vsa sila na govornem izrazu in na moči notranje psihološke sile izraznosti igralca. Tako se igralec ves prizor ne premakne z mesta in svoj govor spremlja le s skopo gesto. Čudovito je naraven in preprost, miren in vsakdanji. Le ob redkih primerih čustvo vidno vzvalovi, a igralec se takoj spet obvlada in dialog teče mirno naprej. Čudovit je ta realizem, včasih tako drzen, da človek pomisli, kakšno vero vase ima igralec, da si upa tako daleč. Renzo Ricci pije na odru n. pr. kavo, jé piškote in ta njegov obed traja do šest minut. Občinstvo, ki je ob tem dogodku pozorno, opazi, da je pospravil enajst zalogajev brez vsakega vzporednega odrskega dogajanja in brez besed.

Ricci gradi torej na močnem igralcu, saj zahteva ta telesna nerazgibanost zato tem močnejšo notranjo dograjenost in doživljanje igralčevega fantazijskega sveta, zahteva, da tako rekoč »nem« govori. Igralska družina je enotna in izšolana, saj se nikjer ne čuti razpoke v tem načinu igranja, čeprav je po prirodi italijanskemu temperamentu, ki je živ in živahen, vendarle tuj in nenavaden.

Najmočnejši igralec je režiser in vodja sam Renzo Ricci. Njegova igra je tako prepričljiva in dograjena, da z vsemi skromnostmi zunanjih efektov gledalca osvoji. Le izgovorjava je manj jasna in nerazumljiva. Ob Ricciju se dviga močna podoba igralke Eve Magni, ki je posebno v tragičnem občutju zelo močna. Pa tudi ostali igralci vzbujajo pozornost s svojimi močnimi izraznimi poudarki, posebno Tino Biannchi, Arnaldo Martelli in Lola Braccini.

Tako sta nam že prvi predstavi prinesli marsikaj zanimivega posebno v odrskem oblikovanju.

P.

Gospodarstvo

Narodna banka za delo v Rimu izkazuje za lansko leto povečanje čistega dobička od 23.5 na 28.1 milij. lir. Dividenda na delniško glavnico 400 milij. lir ostane neizpremenjena 4%, dočim se rezerve zvišajo za dotacijo 13.7 milij. lir na 50.7 milij. lir.

Sladkorna pesa v Evropi. Po ugotovitvah Mednarodnega kmetijskega zavoda v Rimu je računati, da je v Evropi posajeno s sladkorno peso: na Danskem 40.000 ha, v Španiji je zaradi znatnega povišanja cen pese pričakovati, da bo letos posajena površina trikrat večja kot lanska, ki je znašala 25.000 ha. Finska obdeluje 3100 ha s peso (lani 2600 ha). V Franciji so določili površino na 240.000 ha (lani 265.000 ha). Na Irskem se bo obdelana površina povečala za 6—7 odstotkov. Italijanski obdelovalni načrt predvideva povečanje posajene površine od 150.000 na 170.000 ha. Romunija je svojo površino pod sladkorno peso povečala za 50%. Na Švedskem je predvideno zmanjšanje za 10%. V Švici bo površina narasla. Lani je bilo posajenih 3600, marca letos pa že 4330. Hrvatska računa s podvojitvijo svoje tozadevne površine, v Turčiji pa pričakujejo povečanje površine, ki je lani znašala 27.600 ha, za 65—70%.

Tvornica tobaka v Štipu. Tvornica tobaka v Štipu, ki je sedaj v Bolgariji, je bila na novo opremljena z modernimi stroji in bo v kratkem zopet začela delati z 200 delavci. S to novo tvornico ima sedaj Bolgarija 41 tobačnih tvornic, dve sta od teh državni: v Štipu in Kavali, ostale pa v zasebnih rokah. 5 največjih tvornic poseduje ena družba.

Izdatki Zedinjenih držav za gradbo ladij. Proračun severnoameriških Zedinjenih držav predvideva za leto 1943-44, ki se začne dne 1. julija letos, izdatke 29.463 milij. dolarjev za gradbo ladij. To je za 5725 milij. dolarjev več kot znašajo izdatki za gradbo ladij v tekočem finančnem letu.

Nemško-italijanska trgovina. Poročali smo že o posvetovanjih med nemškim in italijanskim kmetijskim ministrom v Rimu. Sedaj poročajo, da so ta posvetovanja veljala lanskim nemškim dobavam krompirja in žita, za katere je v zameno Italija dobavila vrtnarske proizvode. Ta trgovina je bila potrebna zaradi klimatičnih razlik med obema državama, kjer proizvodnje dozorevajo ob istem času v obeh državah.

31

ZADNJA CARICA

Položaj je bil silno mučen. Zdel se je neznosen celo takim ljudem, ki mladi carici niso bili naklonjeni. Nemalokrat se je zgodilo, da je kaka mlada dama skomiznila z rameni in zamrmrala, da bi se ona na caričinem mestu brez dvoma ne pustila tako zapostavljati od tašče. Toda kaj naj bi storila carica, da bi spremenila ta položaj. Okrog nje je bilo mnogo takih, ki so z vso pazljivostjo zasledovali vsako njeno nestrpno kretnjo. Vsakdo izmed njih bi bil srečen, če bi mogel opaziti kakršno koli kretnjo ali besedo s strani carice, ki bi izražala nevoljo napram tašči. Toda vse take želje so ostale neizpolnjene, kajti carica se je znala premagati in je bila vedno ljubezniva napram svoji tašči, čeprav morda njeno vedenje ni bilo vedno povsem iskreno. Nikakega dvoma ni, da se je morala neprestano premagovati. Kadar kdo strogo sodi njeno vedenje v zadnjih letih carjevanja, ne sme pozabiti, da niso zadnji vzrok njenega vedenja težka premagovanja tekom dolgih let, kakor tudi nešteta majhna, drugim neopazna ponižanja. Ni ji bilo prizanešeno z malimi vbodljaji, bila je preveč ženska, da bi ne poskušala pripraviti povračila. Če je na eni strani bila nasproti tašči ljubezniva in spoštljiva, je znala na drugi strani še preveč pokazati svojo hladnost nasproti ostalim članom rodbine in prezir do sovrašiva, ki so ji ga oni vedno bolj očito kazali.

Kakor je bilo že rečeno, se je za carsko rodbino skrivala cela množica ljudi, ki so jih veliki knezi in kneginje ščitili. Ti so si nesoglasja gospodarjev prisvojili in jih skušali še povečati. Poleg »velikega dvora« so bili »mali dvori« raznih velikih knezov, predvsem pa »stari dvor« carice-matere. Ta dvor je bil najbolj številen, kajti poleg caričinega spremstva se je zbiral tukaj velik krog starih dam, ki so bile njene prijateljice, starih gospodov, ki so ostali zvesti svojim mladostnim spominom; bili so častniki vseh polkov, katerim je carica-mati bila »poveljnik«. Bili so neštevilni uradniki raznih ustanov, ki jim je bila ona predsednica... Za vse te ljudi in za njihove družine je obstojala samo ena vladarica. Izrazi, ki se jih je večkrat slišalo, kakor »naša carica« in naš »stari dvor« so v splošnem označevali okolje, ki je bilo nasprotno »mlademu dvoru« in to okolje je združevalo velik del družbe v prestolnici. Iz nasprotovanja do mlade carice so se vsi tisti, ki so se zbirali okrog velikih knezov, klanjali staremu dvoru. Tako se je polagoma ustvarjalo okolje, v katerem je bil z velikim veseljem sprejet vsak glas, ki je bil nasproten carici. Te glasove so potem povečali, potvorili in razširjali. Tako se je ustvarjalo ozračje, v katerem so pozneje nastajala najhujša obrekovanja.

3. Okolje.

Treba je pojasniti, kako so nastajali razni »dvori« v pravem pomenu besede.

Vsi so bili odvisni od ministrstva dvora, ki je bilo eno izmed največjih ministrstev carstva. Minister dvora je imel prvo mesto med velikimi oblastniki; bil je pravi cesarjev zaupnik. Pod njegovo oblastjo je bil maršal dvora, on je urejeval obrede na dvoru itd. Upravljal je tudi vse imetje carske družine, številne palače in drugo premoženje. V njegovo upravo so pripadali tudi rudniki, gozdovi, vinogradi in vsa druga carska posestva. Prav tako muzeji in galerije slik, uprava petrih velikih carskih gledališč v Petrogradu in Moskvi, skratka, bilo je to ministrstvo zelo važno in je imelo nekaj tisoč uradnikov. Na to ministrstvo je vsako leto odpadlo od državne bilance kakih 12 milijonov rubljev; ta vsota pa je prav za prav skromna v bilanci, čigar celotna vsota je znašala preko dve milijardi. Sicer pa so stroški tega ministrstva bili prav za prav državni stroški, kajti v njem so se združevale panoge, ki v drugih državah pripadajo ministrstvom, kakor umetnostnemu, poljedelskemu in rudniškemu.

Brez dvoma je oskrbovanje palač, parkov, cvetličnjakov bilo zelo drago, vendar pa so v nadomestilo prekrasne dvorne prireditve, ki so spravljale v začudenje tujce, stale razmeroma zelo malo, kajti velikanske dvorane, dragocene posode in celo cvetje iz cvetličnjakov, vse je bilo vedno na razpolago brez izrednih stroškov. Bilo je mogoče prirediti ples v neprekosljivi razkošnosti, ne da bi za to bili potrebni drugi stroški, kot edinole preskrba živil za večerjo. Zato so za časa Nikolaja II., ki je prirejal zelo malo slovesnosti, bili stroški skoraj prav taki, kakor ob času njegovega očeta in starega očeta, ki sta petrograjski družbi priredila celo vrsto plesov in drugih zabav. Skromno življenje mladega carja in njegove žene, ki so ga tako pogosto grajali, ni imelo niti te zasluge, da bi pripomoglo k zmanjšanju državnih stroškov!...

Največ je stalo vzdrževanje cele vrste osebja, začenši od kuhinjskih pomočnikov, vratarjev, konjarjev, do neštevilnih služabnikov, ki jih je bilo na tisoče, p ado višjih uradnikov, do dvornega orkestra, dvornega pevskega zbora, raznih častnikov in poveljnikov ter oseb, ki so tvorile osebno spremstvo vladarjev in velikih knezov. Bili so to pribočniki, častni plemiči, častne dame itd. Vsi ti ljudje so imeli vso oskrbo na državne stroške. Poleg tega so dobivali vsako leto neštevilne darove, podpore za otroke in razne druge izredne podpore... Bila je torej tu cela množica, ki je živela na račun dvora in najskromnejša izmed postavk tega proračuna so bili osebni stroški vladarjev.

Škofov poziv Ljubljančanom

Naš vladika vabi vse Ljubljančane k sobotni spokorni procesiji

Vse verne Ljubljančane, ki po službi in delu niso zadržani, najvljudneje vabim k spokorni procesiji, ki bo v soboto, 29. maja popoldne šla iz vseh mestnih župnijskih cerkvá na Rakovnik.

V procesiji bomo spremljali milostno podobo Marije Pomagaj, vsem Slovencem najbolj priljubljeno in od vseh najbolj češčeno. V duhu spokornosti in z velikim zaupanjem se zberimo okrog Matere, Pomočnice in Kraljice naše, ob Njej se pripravimo za skupno posvetitev Njenemu brezmadežnemu Srcu, da bomo v smislu tega posvečenja resno in korenito spremenili svoje mišljenje in življenje po nauku Kristusovem, potem bomo tudi mi vredni, da se izpolnijo nad nami prelepe obljube, ki jih je Gospa in Mati Marija dala posameznikom in narodom.

V Ljubljani, dne 26. maja 1943.

† Gregorij Rožman, škof ljubljanski.

Navodila pripravljalnega odbora za spravno soboto

Pobožnosti v čast Materi božji, v okviru petih prvih sobot, se bližajo h koncu. Rodile naj bi velik sad prerojenja mišljenja in življenja po zapovedih božjih in naukih Cerkve. Vsi ljudje dobre volje, ki ljubijo svoj narod in ki jim je mar njegova bodočnost, naj bi vsa ta prizadevanja podprli, kolikor jim je le mogoče in pri vsem tudi sami aktivno sodelovali. Vsa prizadevanja za spravo, ki naj jo izvedejo sprti med seboj na pravi podlagi in v pravem duhu, kakor tudi vsa naša spokorna prizadevanja pa naj bi našla še posebno vidnega poudarka v sobotnem spravno-spokornem dnevu.

Vsi naj bi zadoščevali za grehe naroda, vzgojiteljev in voditeljev, z obiski in molitvami po cerkvah pred Najsvetejšim, ki bo ta dan izpostavljeno po vseh cerkvah. Zadoščujejo naj posamezni, kakor tudi skupinske organizacije.

Postili naj bi se pa predvsem zaradi tega, da bi vsaj to, kar smo si pritrgali, darovali potrebnim. V soboto tekmujmo v miloščini, kolikor le moremo.

Ljudje naj bi se ta dan odpovedali vseh prijetnosti, obiskov gledališč, kinematografov itd. in naj bi preživeli ves dan res v duhu pokore, da bi zadobili milost spoznanja pravih življenjskih vrednot, ki nam morejo edine zagotoviti naš obstoj.

Dopoldne bodo po vseh cerkvah v Ljubljani maše, kakor ob nedeljah. Naj bi se jih verniki udeležili v čim večjem številu in jih darovali v spravo za vse grehe našega naroda. Sveti Matej pravi v 5, 44—45: »Jaz pa vam pravim: Ljubite svoje sovražnike, delajte dobro tem, ki vas sovražijo in molite za tiste, ki vas preganjajo in obrekujejo, da boste otroci takega Očeta, ki je v nebesih.«

Milostno podobo Marije Pomagaj bodo nesli v procesiji.

Spokorna procesija ljubljanskih župnij bo v soboto popoldne na Rakovnik. Zbirališča bodo za vsako faro pri njihovi in v njihovi župni cerkvi.

Farani posamezne fare naj se zbero ob sledečih urah na njihovih zbirališčih:

Sv. Jakob ob 14. uri 30 minut;
Trnovo ob 14. uri 15 minut;
Vič ob 13. uri 30 minut;
Stolnica ob 14. uri 30 minut;
Moste ob 13. uri 40 minut;
Sv. Peter ob 14. uri;
Bežigrad ob 13. uri 50 minut;
Šiška ob 13. uri 30 minut;
Koseze (Zg. Šiška) ob 13. uri 15 minut;
Frančiškani ob 15. uri.

Udeleženci naj se zbero pri svojih farnih cerkvah točno ob gori omenjenih urah, da se bodo mogle procesije pravilno razvrstiti. Udeleženci se bodo pomikali v šesterostopih. To velja za vse udeležence procesije brez izjeme. Vrstni red posamezne procesije bo sledeč:

1. Križ, ki ga nosi župnik. Na vsaki strani je po en duhovnik, za njim ostali duhovniki dotične fare.
2. Moški redovniki.
3. Moški.
4. Farni pevski zbor.
5. Šole: najprej ljudske, nato meščanske, nato srednje šole.
6. Ženski redovi.
7. Ženstvo.

Stolna procesija ima svoj vrstni red, ker bo v njenem sestavu podoba naše Kraljice — Marije Pomagaj.

Univerza: gg. profesorji, akademiki in akademičarke se uvrste v stolno procesijo po fakultetah.

Srednje, meščanske in ljudske šole naj se udeleže procesije kot šole. Zgovore naj se zaradi zbirališča in uvrščanja z dotičnim g. župnikom, kjer se mislijo procesije udeležiti.

Na stadionu Korotana na Rakovniku se bodo vse procesije razvrstile v določenem redu.

Na stadionu bo imel govor naš vladika dr. Gregorij Rožman. Po njegovem govoru bodo vsi udeleženci molili slovesno izjavo, ki je tiskana na podobicah Marija Pomagaj, katere lahko dobite po vseh župnih uradih, zlasti pa bodo razdeljene vsem udeležencem procesije še v soboto. Nato bo sledil blagoslov z Najsvetejšim, pevski zbori bodo peli Marijine pesmi.

Med procesijo naj verniki molijo rožni venec ali pojo litanije. Župni uradi naj poskrbe, da bodo na primernih razdaljah v procesiji šestorice, ki bodo molile rožni venec. Tudi pri šolah naj bo poskrbljeno, da bodo dijaki in učenci molili rožni venec. Procesija bo ob vsakem vremenu.

Merodajni so naprošeni, da bi omogočili udeležbo nameščencev in delavcev pri sobotni popoldanski procesiji.

Prvi in drugi razred ljudskih šol ne gre v procesiji v sestavu šol, pač pa s starši ali drugimi sorodniki.

Naj bi ta dan Ljubljana poromala s svojo Zavetnico, ki jo je v preteklosti tako rada obiskovala, z Marijo Pomagaj v tej spokorni procesiji v takem številu, ki bi dokazalo, da se srce našega naroda zaveda resnosti časa in pa da je rešitev našega naroda iz stisk in zablod pri viru resnice, pravice in lepote božje, ki nam ga oznanja in nudi Marija — Mati božja — naša Kraljica.

Škofijski pripravljalni odbor petih prvih sobot,
Ljubljana.

Gospodu upravniku Drašlerju

Obnemel sem v boli, ko sem bral v časopisu, da si nas zapustil, dragi g. Stanko. Ko sem Te zadnjikrat obiskal na Miklavževo lanski december, nisem slutil, da sem prišel po slovo. Pobratila sva se tisti večer ob spominih na Topolščico.

Dolgo vrsto let si bil upravnik tega znamenitega zdravilišča. Četudi je bolezen glodala v Tebi, si vestno vršil svojo službo. Bil si vzor državnega uradnika. Pošten do zadnje pare, pravičen do vsakega, delavcem in dninarjem v zdravilišču pa si bil oče. Potrpel si, če je bil ta ali oni neroden: družino ima! Iskal si načine, kako zvišati plačo očetom številne družine, da ne bodo otroci stradali. Nisi poznal sladkih besed. Strog si bil in dosleden v službi. Javno imetje si skrbno upravljal, to si zahteval tudi od podrejenih. Za to skrbnostjo in navidez raskavo zunanjostjo pa se je skrivalo najboljše srce. Dvignilo se je zdravilišče pod Tvojo upravo. Gradil si, popravljal, urejal, snoval nove načrte.

Sredi dela si moral nehati. Pa od vsega hudega Te je nehvaležnost tistih, ki si jim samo dobrote izkazoval, najhuje zadela.

Dragi g. upravnik! Pri Tebi, v Topolščici, je bilo moje prvo službeno mesto. Mladega, neizkušenega me je zajelo življenje. Nisi bil samo predstojnik, iz Tvojih besedi je odsevala očetovska dobrota. Podpiral si me pri delu, kazal razumevanje za potrebe kurata.

Le malo se jih je moglo udeležiti Tvoje zadnje poti. Drugi pa žalujemo za Teboj na Dolenjskem, Notranjskem — Iz kapele v Topolšici pa se bo dvigala molitev hvaležnih sester in se združevala z našo v eno samo prošnjo: da se pri Bogu vsi snidemo.

Nande.

Poziv delodajalcem

Vsem delodajalcem priporočamo, da naj ob upoštevanju veljavnih predpisov o odpiranju in zapiranju trgovin in obratovalnic omogočijo svojim uslužbencem, ki se žele udeležiti spokorne procesije, prosto popoldne v soboto dne 29. maja t. l., v kolikor jih to popoldne lahko pogrešajo.

Pokrajinska zveza delodajalcev.

Spoznanje

Ob težkih preizkušnjah zadnjih let se je pokazalo, da naš narod ni bil povsem to, kar smo si o njem domišljali. Lotevala se nas je že neka prevzetnost, tako da je ta in oni rad ponavljal besede: Slovenia docet. Slovenija uči! Hoteli smo biti za zgled drugim narodom. A ko nas je »satan presejal kakor pšenico«, se je pokazalo toliko ljuljke, da smo se vsi prestrašili. Res je marsikaj zakrivila zmeda časov, vendar le-ta ne more vsega razložiti, še manj more vse opravičiti. Kri nedolžnih preglasno vpije in vse opravičevanje je ne more prevpiti. Iz našega naroda so izšli zločinci, ki se jih bomo morali vedno sramovati. Seveda so izrodek, ki ga je zaplodil boljševizem, a prav to je tako žalostno, da je mogel boljševizem v kratkem času tako globoko prevzeti naše ljudi. Saj so nekateri kazali že prej na slaba znamenja, a nismo hoteli verjeti. Ni pa lahko povedati, kje so pravi vzroki te velike prevare. Delalo se je mnogo, tega ni mogoče zanikati. Ali je bilo morda naše delo preveč naravno in premalo nadnaravno, tako da bi bili le preveč zaupali v svojo veščino in svojo moč, premalo pa upoštevali moči od zgoraj? Na splošno tega ne bo mogoče reči. Saj nam je KA vzgojila naravnost vzorne mladeniče in može, ki so tudi v teh preizkušnjah pokazali, kaj je katoličanu vera. Isto bo treba reči o mnogih, ki so jih vzgojile naše verske organizacije. Prav tako je pa tudi gotovo, da je povsod, skoraj v vsaki vasi kak podivjan človek, ki je ob njem ves trud zastonj. In vprav ti izgubljeni ljudje so se največ zbirali v komunističnih tolpah, pripravljeni za vsako zlo delo, za rope, požige in pomore. Vendar je poleg teh in onih še mnogo takih, ki so bili deležni naše vzgoje, pa se v preskušnji niso obnesli. Morda bo res treba reči, da bomo morali poslej iti še bolj »na globoko« in zajemati iz stuplencev Zvelčarjevih. Zdi se, da ni le sedanja stiska, temveč tudi to spoznanje, da je bilo naše delo premalo globoko in premalo nadnaravno, zbudilo v našem narodu tako čudovito vnetost, ki je z njo sprejel blagovest iz Fatime. Nič trde, nič težke, nič nesprejemljive se nam ne zde resne besede: spreobrnjenje, pokora, zadoščevanje. Tudi se s prečudno ljubeznijo posvečuje brezmadežnemu Marijinemu Srcu. In ne le ženstvo, ki mu je takšna posvetitev bliže ne le mladina, ki jo laže prevzamejo čustva, temveč tudi resni, trdi možje iz trdega delovnega življenja.

Zares se zdi to kakor nekak preobrat in tak preobrat bi bil najsvetlejši dogodek v teh temnih dneh.

Po pravici pravijo, da je največji fatimski čudež spreobrnjenje Portugalske. Portugalska, ki je bila pred petindvajsetimi leti »skvarjena, razdejana, nevernaš, je danes ena izmed vzornih držav. Pred 25 leti so framasoni upali, da bodo v nekaterih letih na Portugalskem popolnoma zatrli krščanstvo — celo tako nedolžen znak vere, kakor je zvonjenje, so prepovedali —, danes je Portugalska krščanska država, obenem pa država miru in blagostanja. In ni mogoče tajiti: ta sprememba se je začela v Fatimi, kjer so trije otroci sprejeli glas od zgoraj »pokora, zadoščevanje« in je ta glas prevzel množice in narod in počasi spreobrnil ali premagal tudi sovražnike božje. Ves narod se je posvetil brezmadežnemu Marijinemu Srcu in za svojo nedvomno rešitev se zahvaljuje za Bogom Mariji.

Ali se ne bo zgodilo, da bo tudi naš narod po Mariji premagal notranji razdor in doživel zopet lepše dni?

Čas košnje je prišel . . .

Ljubljana v maju.

Košnja je najbolj tipično kmečko delo in kar čudno je, da so naši kmetje prav glede košnje najbolj konservativni. Med našimi poljedelci je skoraj nenapisan zakon, da se sme kositi šele okoli praznika Rešnjega Telesa. Tega pravila letos ne bo mogoče izvajati, ker v vsem stoletju je letos najpozneje, namreč 24. junija in do tedaj, upajmo, noben kmet ne bo čakal s košnjo. Pa tudi za druga leta bi bilo to pravilo nespametno, zakaj pravilni čas za košnjo je konec maja ali šele začetek junija, nikakor pa ne v drugi polovici junija ali celo v začetku julija.

Res je, da imajo kmetje prav sedaj največ dela na polju z raznimi okopavinami in da vreme tudi ni tako trajno suho, kakor recimo v drugi polovici junija, vendar je važno vedeti, da je seno, ki ga pridobimo sedaj na travnikih, najbolj tečno in za živino najbolj redilno. Nič ne pridobimo, če pustimo travo še nekoliko rasti; količina sena bi bila pač nekoliko večja, zato pa bi bila otava šibkejša, poleg tega pa ima tako seno mnogo več celuloze kakor seno, pridobljeno v maju. Celuloza pa pri živalski hrani ne hasne prav nič in jo živina ne prebavlja. Majniško seno je bogato vitaminov, ki jih potrebuje tudi žival, in sicer v mnogo večji meri kakor človek sam. Ne samo delovna moč, tudi rejenost in molznost se pri živali močno dvigneta, ako jim damo res tečno seno.

Kljub vsem tehtnim dokazom bo seveda le malo kmetov kosilo že sedaj. Priporočati pa bi bilo, da bi vsaj nekateri naprednejši poljedelci poskusili z majniško košnjo.

Ločiti pa moramo dvoje: seno, ki ga sedaj pridobivamo, je pač mlado po času košnje, toda svežega sena ne smemo pokladati živini. Seno se mora uležati, da se znebi nekaterih strupenih snovi, ki jih vsebuje, in šele s takim senom smemo krmiti živino. Isto velja tudi za seno, ki ga pridobimo v poznejših časih, kakor tudi za otavo.

V Ljubljanski pokrajini sta običajni le dve košnji: torej za seno in otavo. Ponekod v Beli Krajini, na Štajerskem in na Hrvatskem poznajo tudi tri košnje. Tretjemu senu pravijo otavič. Vendar naši poljedelci pravilno tretje košnje ne poznajo in porabijo travnike po otavi bolj za pašo.

Lani sta seno in otava dosegli nenavadno visoko ceno. Vzrok temu je bilo precej veliko povpraševanje. Upati je, da bo pomanjkanje sena ki je vladalo čez vso zimo, letos konec, saj naše senožeti kažejo letos kar se da sijajno in ako bo vreme ugodno, bo košnja dobro izpadla in bomo imeli za živali dovolj krme. Važno pa je seveda, da hitro in o pravem času izrabimo ugodno vreme.

Dve novi umetnini na Velikem Gabru

Cerkev na Velikem Gabru, župnije Št. Vid pri Stični, stoji na položnem hribčku in že od daleč pozdravlja vernike in jih prijazno vabi. V obilnem številu se dobri verniki te kuracije zbirajo v svoji ljubljeni cerkvi, ki je te dni obogatela za dve umetnini.

Na Velikonočni ponedeljek je bila blagoslovljena slika sv. Frančiška Asiškega, delo profesorja g. Stanka Kregarja. Umetnik je naslikal stigmatizacijo tega velikega svetnika. V prekrasni pokrajini, ožarjeni od toplega sonca, kleči svetnik ves zamaknjen v nebeško prikazen božjega Odrešenika. Iz zaznamovanih ran plameni žar ljubezni, oči svetnikove so pa zamaknjene v Križanega. — Slika je zelo posrečena in moramo pohvaliti umetnika, ki je ta čudoviti dogodek preprostemu človeku tako lepo predočil. Dokaz, da tudi moderen umetnik lahko za cerkev ustvarja. Tretjeredniki so veseli svojega patrona in ponosni na tako lepo sliko.

Še ena umetnina je prišla v to cerkev. To je kip Srca Gospodovega, ki bo krasil vdolbino nad glavnim vhodom. Kip je visok 2 metra in kaže Zveličarja, ki z obema rokama vabi ljudi k sebi. Kristus je oblečen v belo tuniko in zlat plašč, dočim so pa obraz, roke in noge slonokoščene barve. Kip je delo g. Božidarja Pengova. Kip je mojstrovina, ki bo na svojem določenem mestu prišla do popolne veljave. Umetnina, ki jo ima le redko kaka cerkev. Pohvaliti moramo oba umetnika, pa tudi g. vikarja, ki je te umetnine naročil. Res je že čas, da izgineta iz naših lepih cerkvá mavec in papir, in postavljamo na oltar res samo umetnine, ki naj srca dvigajo in ljudi tudi umetnostno izobrazujejo. Včasih je težko, ker bi ljudje rajši imeli pobarvane — živo pisane podobe, pa g. vikar Jože Rozman je pokazal, da je tudi podeželska cerkev odprta umetnosti in ljudje so jo — spreieli in so je veseli. Prav je tako. Še drugi in drugje tako!

Pri tem se nam pa vzbuja vprašanje: kje so slovenski slikarji, ki bi bili naslikali res lepo sliko Srca Marijinega, ki jo verniki sedaj tako kupujejo!? Ali ne bi mogel naš slikar naslikati kaj res lepega, da bi kak založnik dal na trg res odgovarjajoče slike! — V cerkve, v domove, v družine res samo lepo, umetnostno blago!

Razdeljevanje krompirja

Pokrajinski prehranjevalni zavod obvešča konzumente v Ljubljani, da si od ponedeljka, 24. maja, dalje lahko nabavijo po 4 kg krompirja na aprilske odrezke krompirjevih nakaznic pri naslednjih tvrdkah: Kmetijska družba, Jelačin, I. Delavsko konzumno društvo Vič, Gregorc, Nickelsbacher, Smrkolj, Nabavljalna zadruga železničarjev, Šarabon, Nabavljalna zadruga držav. uslužbencev, Ekonom, Bahovec, Lunder T., Rožna dolina.

KULTURNI OBZORNIK

Nova Grivčeva razprava iz starocerkvenoslovenske književnosti

Med Razpravami, ki jih je izdal filozofsko-filološki-historični razred naše Akademije, je med drugimi priobčil univ. prof. dr. Fr. Grivec novo razpravo iz področja starocerkvenoslovanske književnosti, namreč **Clozov-Kopitarjev glagolit v slovenski književnosti in zgodovini** (str. 341—408, oz. 1—70). S to razpravo je prof. Grivec znova potrdil zanimivo zvezo II. frisinskega spomenika s cirilometodijsko tradicijo v svitu naše književnosti ter z njo prinesel v slavistično znanost mnogo novih pomembnih dognanj. Najprej prof. Grivec podaja zgodovino tega v slovenski književni zgodovini že znanega glagolskega rokopisa, ki ga je izdal prvi Kopitar l. 1836 in ga krstil po tedanjem lastniku grofu Paridi Clozu v Tridentu, kjer se rokopis sedaj nahaja (Biblioteca Comunale di Trento). Zanimivo je zgodovina tega rokopisa, ki je bil dolga leta v lasti knezov Frankopanov, pa je po njihovi smrti prešel v roke tirolskih grofov. Tako bi ta rokopis prav za prav moral nositi ime Frankopanski rokopis, ali pa po odkrivatelju Kopitarjev.Toda ker je od Kopitarja dalje znan kot Clozov, ga tudi Grivec tako imenuje. Grivec ne raziskuje celotnega rokopisa, ki je samo nekaj fragmentov nekoč ogromnega rokopisa (1024 strani), temveč samo ugotavlja starost te zbirke prevedenih govorov ter ga stavi v čas najstarejših starocerkvenoslovanskih knjig, določajoč njegovi predlogi postanek v času moravsko-panonskega delovanja sv. Cirila in Metoda. Nato pa se loti samo odlomka — izvirnega govora, ki je v teh rokopisih, ga priobči v prepisu in vestnem novem slovenskem prevodu, mu določi pisca in čas, podari njegove zveze z začetki slovenske književnosti ter zvezo s slovensko zgodovino, zlasti s Kocljem. Prof. Grivec prinaša tako novo luč v to slavistično vprašanje, opirajoč se na bogoslovno in oblikovno (estetsko) merilo, kar vse so dotedanji slavisti-filologi zanemarjali. Izsledki so nad vse zanimivi in jih v informacijo javnosti strnemo v naslednje stavke:

Izvirni govor se posebno odlikuje po **izvrstni govorniški uporabi** svetopisemskih izrekov, po bistroumnem izboru najznačilnejših svetopisemskih besed in po dobro zadetem svobodnem prevodu težkih svetopisemskih stavkov. Staroslov. pisec razodeva globoko poznavanje svetega pisma, bogoslovno bistroumnost, govorniško tankočutnost in umetniško nadarjenost. V tem se more meriti z najboljšimi srednjeveškimi latinskimi in grškimi pisatelji. Po teh odlikah spada ta govor k biserom srednjeveške književnosti ter daleč prekaša pisateljske zmožnosti in bogoslovno izobrazbo doslej znanih Cirilovih in Metodovih učencev. Hkrati pa se v govoru razodeva tako velika avktoritativna osebnost, da ga ni mogel sestaviti nobeden izmed Metodovih učencev. Govor namreč z veliko odločnostjo opominja kneze in velikaše, da morajo spolnjevati božje zapovedi, dosledno po veri živeti in skrbeti, da bodo tudi njihovi podložniki po veri živeli; zlasti ostro graja poganske običaje glede družinskega življenja, razporoke in prešuštvo. Tako odločno je mogel govoriti le Metod kot nadškof; kateri koli njegov učenec bi mogel to govoriti le po naročilu in z vednostjo svojega škofa. Po vsebini in obliki spada govor v okvir panonske in moravske zgodovine. Tudi staринski jezik priča za panonski ali moravski izvor. Upravičeno sklepamo, da je to **Metodov govor** ali vsaj posredno zvezan z Metodom kot izraz njegovih misli, spominov in oblik.

Po glavni **vsebini** je ta govor zelo soroden drugemu frisinškemu spomeniku. Frisinski spomenik je namenjen vsemu ljudstvu kot opomin k skesani spovedi in izpraševanje vesti; govor Clozovega glagolita pa je opomin in izpraševanje vesti za kneze in velikaše. Vrhu tega pa izvirni glagolski govor pojasnjuje Kocljevo dopisovanje z Rimom in priča, da je panonski knez v tej zadevi ravnal po strogem Metodovem ukazu. Starodavni staroslovenski spomenik je torej pomenljivo **zvezan z začetki slovenskega pismenstva in z našo zgodovino 9. stoletja.**

V zvezi s temi dognanji je v razpravi rešenih tudi nekoliko **jezikoslovnih vprašanj.** Pojasnjeni so nekateri redkejši staroslovenski izrazi, ki jih jezikoslovci doslej niso mogli razložiti.

Na koncu so dodani **trije listi fotografskih posnetkov izvirnega staroslovenskega rokopisa.** Akademija znanosti zasluži vse priznanje, da je omogočila izdajo tako pomembne znanstvene razprave in njeno vrednost dvignila še s tem, da je v današnjih težavnih razmerah oskrbela fotografske posnetke starodavnega staroslovenskega rokopisa, ki je že po prvi Kopitarjevi izdaji tesno povezan z našo znanostjo in zgodovino.

Po pomembnosti za našo književno in narodno zgodovino pa bo razprava zanimala tudi našo širšo javnost. Za naše ljudstvo ni brez pomena, da je tako zanimivo pojasnjen izvirni glagolski govor kot duhovna last sv. Metoda in da je krepki starodavni spis po sorodnosti z drugim frisinškim spomenikom tesno združen z začetki naše književnosti. td.

P. Hugolin Sattner: »Vnebovzetje Blažene Device Marije«

Vsako operno gledališče po velikih mestih si šteje v dolžnost, da priredi v sezoni poleg svojih rednih opernih predstav z vsem svojim aparatom, izvzemši balet, vsaj po en koncert, kateremu dajo prireditelji in občinstvo poseben poudarek. Vsaj enkrat na leto si sname operno članstvo svoje maske in kostume ter stopi pred gledališke obiskovalce v svoji pravi podobi. Ti koncerti, ki so skoraj redno religioznega, oratorijskega značaja, so tudi za razvajene poslušalce velik praznik, kaj šele za tiste, ki s plahim korakom stopajo v svet umetnosti. Spominjam se, s kako pobožnostjo smo se svoj čas na Dunaju stiskali ob takih prilikah kje v kotičku dijaškega parterja (za kaj boljšega nismo imeli denarja, pa tudi dobiti je bilo težko) in prisluškovali Beethovnovi »Missa solemnis« ali njegovi deveti simfoniji, pa Mozartovemu ali Verdijevemu »Requiemu« in Bachovim oratorijem ali maši v h-molu. Odlična dela pa tudi odlična izvedba se vtisne poslušalcu neizbrisno v spomin.

Podobni nasveti so bili tudi ljubljanski Operi že dani; da do letos ni prišlo do tega, je bil največja ovira številčno šibko zaseden zbor, ki mora ob takih prireditvah nositi glavno težo. Hvalevredno je, da je operno vodstvo letos napravilo prvi korak v tej smeri in s tem prebilo led. Ta poskus naj ne ostane osamljen primer, iz njega naj se rodi tradicija! Če je hotelo operno vodstvo na tem nastopu dati na spored v prvi vrsti domače delo, potem je mogel edino Sattnerjev oratorij »Assumptio B. M. V.« pritegniti naše pozornost izvajalcev. Tako smo imeli priliko po precejšnjem razdobju slišati to največje Sattnerjevo delo na opernem odru in sicer v lepi izvedbi. Ves izvajalni aparat je bil vzet iz Opere: orkester, solisti (Heybalova, Golobova, Lipušček, Dolničar in Lupša), zbor, ki je bil pomnožen na 50 članov, dirigent (Neffat), zborovodja (Simoniti) in inscenator, ki je oder okusno in smiselno opremil.

Sattnerjeve glasbe ne mislim vrednotiti in razčlenjevati, saj je večini poslušalcev znana. Gotovo je, da se je lotil svojega dela z vso resnostjo in z umetniško silo, ki mu je ni mogoče tajiti. — V glasbenem izrazu je dobro zadel vsebino Opekove pesnitve; z razmeroma preprostimi sredstvi zna doseza učinke, ki bi jih drugi z uporabo veliko večjih umetnij komaj dosegel. Ravno s svojo nenarejeno preprostostjo in iskrenim doživetjem zna zajeti poslušalca. Gotovo so nekatera mesta njegove glasbe v teku de-

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 27. velikega travna: Beda Častitljivi, spoznavalec in cerkveni učenik; Jan. I., papež in mučenec; Vojslava, devica.

Petek, 28. velikega travna: Avguštin, škof; Viljem, opat; Senator, škof; Priam, mučenec.

Zgodovinski paberki

27. velikega travna:

s. 927. je umrl bolgarski **car Simeon.** Bolgarska država, ki je nastala v zadnji četrtini sedmega stoletja, se je začela jačiti in širiti v začetku 9. stol. Krum (803—814), najmogočnejši bolgarski kan te dobe, je razširil bolgarsko oblast preko današnje Vlaške na južno Ogrsko ter si osvojil tudi vzhodnji del današnje Srbije. Tako je postal sosed Frankov; največ se je vojskoval z Bizantinci ter celo dvakrat oblegal Carigrad. Od njegovih naslednikov je Boris sprejel krščanstvo. Leta 889. je odšel Boris v samostan, po kratkotrajni vladi starejšega sina Vladimirja je zavladal mlajši Simeon, največji vladar srednjeveške Bolgarije (893—927). Njegovo vlado smemo smatrati po vsej pravici za zlato dobo bolgarske države bodisi v političnem ali kulturnem oziru. Simeon je hotel uničiti bizantinsko državo, zavzeti Carigrad ter sam zavladati kot naslednik vzhodnorimskih cesarjev. Simeon si je osvojil večjidel države, le Carigrada kljub ponovnemu obleganju ni mogel zavzeti. Po bitki ob Anhialu leta 917. se je oklical za carja Bolgarov in Grkov. Simeon je skrbel navzlic dolgotrajnim vojnam tudi za kulturni dvig in notranji razvoj svoje države. — Po Simeonovi smrti je zavladal njegov miroljubni sin Peter (927—969), za čigar vlade je država naglo propadala, dokler je ni leta 971. cesar Tzimisbes spremenil v bizantinsko provinco —

l. 1821. je umrl v Bistrici v Gornjem Rožu tkalec in pesnik **Miha Andreas.** V Podgorju, kjer se je izpopolnjeval v svoji obrti, se je navadil čitati, svoje znanje je kasneje dopolnil, tako da je obvladal slovenski in nemški literarni jezik. Pod vplivom cerkvenega petja in resnega čtiva je začel zlagati slovenske posvetne in nabožne pesmi ter jim zložil tudi napeve. Najstarejši ohranjeni tekst je iz leta 1793., najbrž pa je začel že prej prirejati pesmi in jih s pomočjo petja širiti med narod. Ohranjene pesmi kažejo moža resnih nazorov.

»DOLINA MOLKA«

naš novi podlistek, bomo začeli objavljati s 1. junijem t. l. »Dolina molka« je krasno delo kanadskega pisatelja Curwooda, mojstra v opisovanju lepote kanadskih pragozdov, iz katerih poganja čudovito življenje Curwoodovih junakov in se zopet preliva v skladje z božjo naravo.

— **Sošolce † župnika Jožefa Oražma** opozarjamo, da opravijo vsak po tri sv. maše za pokoj njegove duše. — J.

— **Matija Tomc: Missa Immaculati Cordis Mariae** je izšla v založbi škof. ordinariata v Ljubljani, kjer se dobi partitura po 40 lir.

— **Predavanje o Dunaju v Nemški akademiji.** V okvirju predavanj Nemške akademije v Ljubljani je govoril v torek, 25. t. m. prof. **Mantuani.** Uvodoma je naznačil zgodovinski razvoj mesta ob Donavi, ki je bil spočetka rimska vojaška postojanka Vindobona, kjer je umrl Mark Antonij in ki je dala ime tako Wienu, kakor češkemu Vidnu. Pozneje je ta teritorij prišel pod slovansko oblast. Pozneje so imeli mesto v oblasti še Madžari, ki so mu dali ime Beč potem nemški Babenberžani, ki so prenesli stolico iz Klosterneuburga in postavili temelje cerkvi sv. Štefana, razcvelo se je mesto pod Otokarjem Premyslom ter pozneje pod Habsburžani, ki so mu dali ves cesarski sijaj. Po tem zgodovinskem uvodu je s skioptičnimi slikami popeljal poslušalce na Dunaj in pokazal znamenitosti stavb in zgodovinskih dogodkov, ki predstavljajo zgodovino tega veličastnega mesta. Predavatelju so bili prisotni hvaležni za lepo poučno predavanje, ki so se ga udeležili tudi predstavniki oblasti in kulturnih društev.

— **Po torkovih nalivih.** Nad Ljubljano in po raznih predelih pokrajine so se v torek dopoldne vrstili močnejši, kratkotrajni nalivi, ki so namakali zemljo v veselje in zadovoljstvo vsakega poljedelca in vrtnarja. Nalivi so trajali vse dopoldne, popoldne pa se je začelo polagoma jasniti. V torek je vsega padlo še 21.9 mm dežja, skupno s poprejšnjimi nočnimi nalivi pa 30.2 mm v dveh dneh, kar pomeni precejšnjo množino vode tako, da je bila zemlja namočena nad 25 cm. V maju je meteorološki zavod zaznamoval doslej že 11 deževnih dni, ko je padlo skupno 95.5 mm dežja. Torek je bil med vsemi deževnimi dnevi najdeževnejši in je padlo največ dežja. Po gorah je zapadel sneg. Ozračje se je močno ohladilo ter je bil dosežen jutranji temperaturni minimum v mestu +6.4 stopinje, v Trnovem na prostem celo +4.9 stopinje Celzija. Jutranja temperatura je nasproti torkovi jutranji padla skoraj za 10 stopinj. V torek pa je bil dosežen nizek maksimum, ko je bilo popoldne največ +16.4 stopinje Celzija. Barometer se je v sredo zjutraj dvignil na 760.6 milimetrov. V sredo zjutraj je na Barju in tudi na Ljubljanskem polju valovila gosta megla.

— **Pergamentni papir za senčnike** je zopet na zalogi pri M. Tičar, Ljubljana.

„NAŠA KNJIGA", LETO IV., ZV. 3

Izšel je

roman sodobnega srbskega pisatelja, avtorja Pokošenega polja

BRANIMIRA ĆOSIĆA

Dva svetova

(predgovor Milan V. Bogdanović)

Prevedel profesor Francè Jesenovec
Opremil arch. V. Gajšek — 336 strani

ZALOŽBA „NAŠA KNJIGA"
LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI
Pred školjo 5 — Miklošičeva cesta 5

NK

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Novi pokrajinski tajnik. Poročali smo, da je bil naš pokrajinski tajnik g. L. Malino poklican v direktorij fašistične stranke v Rimu. Zato je zapustil svoje dosedanje mesto in odšel k vrhovnemu vodstvu, ki posluje v Rimu. Za njegovega naslednika je bil imenovan dr. Ant. E'Este, ki je po rodu iz Triesteja.

Nove orgle. Prijazna gorska vas Rutte di Gracova, ki leži visoko gori pod Gradico, je v sredo, 15. maja praznovala pomembno cerkveno svečanost. Ta dan so v skromni župni cerkvi, ki ima zanimivo zgodovino, saj se prišteva med najstarejše cerkve v naših tolminskih hribih, prvič zapele nove orgle. Slavnostni cerkveni govor je imel g. župnik Ivan Drašček iz Cobbie. Kolavdiral je orgle g. profesor Emil Komel iz Gorizie, ki jih je strokovno preizkusil in ocenil. Izrazil se je zelo pohvalno in laskavo o novem izdelku tvrdke Valiček. Orgle imajo 8 registrov. Radi majhnega prostora in nizkega stropa je bila postavitev registrov in zgradnja omare precej težavna. Gosp. Valiček je dokazal mnogo spretnosti in ustvaril je solidno, lepo delo, ki mu je v čast. Posebno zahvalo zasluži tudi g. župnik E. Bandelj, ki se je za postavitev orgel najbolj zavzel in se ni plašil truda in stroškov. Nove orgle so razveselile vse župljane, ki so sedaj še toliko bolj ponosni na svojo staro faro.

Z Gorenjskega

Dekleta iz vzhodne Tirolske na obisku na Gorenjskem. Ko so bila minulega decembra gorenjska dekleta na obisku v okrožju Lienz na vzhodnem Tirolskem, so članice tamošnjih mladinskih organizacij obljubile, da bodo prišle na obisk na Gorenjsko. Te dni so v resnici prispela dekleta pod vodstvom državne mladinske voditeljice na Gorenjsko. Doma so iz Hlubna, Kalsa, Lienza in Nussdorfa. Prisrčno so bila sprejeta v Kranju. Popoldanske prireditve pa so priredila dekleta nato v Predosljah pri Kranju in v Loki, v krajevnih skupinah Medvode, Smlednik pa so nastopila z enodejankami z lutkovnim gledališčem in petjem tirolskih narodnih pesmi.

Tretje največje mesto na Koroškem so Jesenice. »Völkischer Beobachter« poroča, da je bil pred nedavnim uveden za župana na Jesenicah vodja krajevne skupine dr. Ernst Klein. Pri tej slovesnosti sta bila navzoča deželni svetnik dr. Ilinteregger in okrožni vodja dr. Hochsteiner, kakor tudi zastopniki stranke, države in vojske. Ob tej slovesnosti je bilo dano poročilo o zadnjih dveh letih dela na Jesenicah. Po razsulu Jugoslavije sta bili z odredbo šefa civilne uprave združeni občini Jesenice in Koroška Bela. Tako so Jesenice dobile 13.000 prebivalcev in postale tretje največje mesto na Koroškem. Kot krajevna skupina pa sploh prva v pokrajini. Državna cesta v območju mesta je bila razširjena, asfaltirana in kanalizirana. Stara šola je bila preurejena v sodišče, županstvo je bilo prezidano in preurejeno. Ljudska šola na Koroški Beli, ki je bila v surovem že prej dograjena, je bila dozidana v enem letu in sodobno opremljena. S prezidavo neke stare občinske hiše so bili ustvarjeni posebni prostori za mlekarno, ustanovljena je bila mestna knjižnica, klavnica povečana, urejena nova stanovanja in shramba gasilskega orodja obnovljena. Mesto ima sodobno urejena otroška vrtca. Pred kratkim je bil likof na zgradbi okrožne bolnišnice. Novo kinogledališče pa je bilo že izročeno svojemu namenu. Železna industrija na Jesenicah se je prilagodila potrebam vojske. Obratno vodstvo je uredilo posebno delavnico za vajence. Dom za vajence sedaj gradijo. Železniški delavci imajo posebno obratno kuhinjo. Dobili so tri nove stanovanjske hiše, v katere so se deloma že naselili. V lepi okolici je bilo ustvarjeno posebno taborišče za politično in poklicno izobrazbo.

S Spodnjega Štajerskega

Krajevna skupina »Stara Štajerska«. Pod tem naslovom prinaša poseben članek torkov mariborski tednik in omenja, da le malo Spodnještajercev ve, da je razen krajevnih skupin štajerske domovinske zveze na Spodnjem Štajerskem še ena krajevna skupina, ki se imenuje Stara Štajerska. Sedež te skupine je v Gradcu in je njen vodja dr. Helmut Carstanien. Ta krajevna skupina ima nalogo združevati vse Spodnje Štajerce, ki so prebivali pred 1. aprilom 1941 v Spodnji Štajerski, a prebivajo danes izven njenih meja, kjer koli v državi. Prvotno je ta krajevna skupina združevala le Spodnje Štajerce v območju štajerske pokrajine. Šele kasneje pa je zajela prav vse Spodnje Štajerce in jih organizirala. Sedaj prihajajo prošnje za sprejem v štajersko domovinsko zvezo od vseh Štajercev, raztresenih po državi, naravnost v Graz, kjer jih v tej krajevni skupini obravnavajo prav tako kakor krajevne skupine drugod po Spodnjem Štajerskem. V različna mesta v državi odhaja celo posebna sprejemna komisija, ki potem poroča v Gradec, kjer pade odločitev o sprejemu. Članske izkaznice izdaja nato zvezno vodstvo v Mariboru. V zvezi z delom te krajevne skupine so pred nedavnim razdelili članske izkaznice krajevne skupine Stara Štajerska novo sprejetim članom, ki prebivajo v Monakovem. Na tovariškem večeru, katerega se je udeležil vodja SA brigade in monakovski župan Maks Zankl, je ta izročil izkaznice in ob tej priliki govoril 800 udeležencem tovariškega večera o pomenu tega dogodka. Kakor na Sp. Štajerskem, tako so tudi drugod po državi po posameznih podjetjih bili prirejeni za Spodnještajerce jezikovni tečaji, ki jim omogočajo, da se čim hitreje nauče jezika. Vse to je zasluga krajevne skupine Stara Štajerska, ki skrbi za vse raztresene Spodnještajerce.

Graški arheolog dr. Walter Schmid upokojen. Izredni profesor za arheologijo na graški univerzi dr. Walter Schmid, ki je znan raziskovalec gradišč in keltskih grobišč na Štajerskem in nekdanjem Kranjskem, je bil upokojen, ker je dosegel starostno mejo. Upokojitev stopa v veljavo ob koncu poletnega semestra.

O zgodovini Spodnje Štajerske je predaval v Gradcu vodja obmejnega urada dr. Carstanien štajerskim dijakom in jih vabil, da naj gredo pomagat štajerski domovinski zvezi na Spodnjem Štajerskem.

Vinarska in sadjarska šola v Mariboru razpisuje pogoje za novo šolsko leto, ki se bo začelo 15. septembra. Kot važne predpogoje za sprejem v šolo navaja oglas šole, da morajo biti učenci stari najmanj 15 let, da morajo biti nemški državljani ali člani štajerske domovinske zveze, morajo imeti že nekaj prakse v poljedelstvu ter morajo opraviti sprejemni izpit, ki obravnava znanje jezika in ljudskošolsko snov. Šolnina za vse leto znaša 40 mark, oskrbovalnina pa 33 mark na mesec.

Smrtna kosa. V Celju je umrl 71 letni upokojeni železničar Anton Iršič, v Ptuju je umrl podnarednik v polku gorskih lovcev Henrik Peer, ki se je boril tri leta na fronti.

SPORED AKADEMIJE

ki jo prirede ljubljanske srednje šole in učiteljišča dne 30. maja ob 11. uri dopoldne v veliki unionski dvorani pod pokroviteljstvom g. škofa dr. Gregorija Rožmana.

1. a) J. Pribošič (V. let. učit.): Andante sostenuto;
   b) I. Massenet: Meditation iz opere Thais. Orkester učiteljišča, gosli solo klasična gimnazija;
   c) A. Foerster: Ave Maria iz opere Gorenjski slavček. Mešani zbor učiteljišča in klasične gimnazije, orkester učiteljišča;
2. J. Pogačnik: Davorija Marijinih mladcev. Deklamacija, I. moška gimnazija;
3. Wieniawsky: Koncert v d- molu 1. stavek. Gosli klasična gimnazija;
4. Govor. Klasična gimnazija;
5. a) A. Hribar: Srce Marijino;
   b) Dr. Mihelič: O gospa moja! Moški zbor gimnazij in učiteljišča;
6. Dr. R. Tomincev: Ljubezen in resnica. Deklamacija II. ženske gimnazije;
7. a) V. Vodopivec: Imakulata;
   b) A. Foerster: Kraljica angelov. Ženski zbor učiteljišča, I. in II. ženske ter uršulinske gimnazije in učiteljišča;
8. a) Gr. Rihar: Srce Marijino;
   b) St. Premrl: Marija, dobrotno nam ohrani dom in rod! Mešani zbor srednjih šol in učiteljišča.

Orkester vodi prof. Fr. Stanič, petje prof. Sl. Mihelčič, oba na državnem učiteljišču.

Vstopnice so v predprodaji v trgovini Sfiligoj ter 1 uro pred začetkom akademije pri blagajni kina Union. — Cene od 12 lir navzdol za skupine dijakov od 4 lire navzdol.

Iz Hrvaške

Sprejem nemškega generala pri Poglavniku. Poglavnik NDH je te dni sprejel poveljnika nemške feldkomandature v Zagrebu generala Kossacha, kateri mu je ob tej priliki izročil ček na 160.000 kun. Ta znesek je čisti dobiček od dobrodelnega koncerta, ki ga je pred časom priredila v Zagrebu godba nemških oboroženih sil ter je namenjen kot podpora za sirote padlih hrvaških vojakov in železničarjev.

Pobožnost deveterih prvih petkov v Sarajevu. Sarajevski župnik msgr. dr. Dragotin Čelik, je v svoji župniji organiziral pobožnost deveterih prvih petkov. Pobožnost se vrši po vzoru tozadevnih verskih prireditev v naši škofiji. Pred vsakim petkom je v sarajevski katedrali cerkven nagovor, nakar pojejo psalm »Usmili se Gospod«, litanije presv. Srca Jezusovega, tem pa sledi blagoslov. Pobožnosti se udeležuje veliko vernikov. V tej župniji kaplanuje tudi naš rojak Peter Pribožič.

Akcija za povečanjem dela. Hrvaške oblasti so započele veliko akcijo, da bi vsi delovni sloji povečali in okrepili svoje delo. To skušajo doseči s stalnimi krilaticami in gesli, ki jih vsak dan objavlja hrvaško časopisje, prikazujejo v kinih in ki so nabite tudi po ulicah in vseh javnih lokalih. Tudi vse lokomotive v NDH imajo velike bele napise: »Pojačaj svoj rad, da skratiš rat!«

Graditev novih savskih nasipov pri Zagrebu. Poročali smo že o velikih regulacijskih delih na Savi, katere tok hočejo na področju NDH urediti tako, da v bodoče Sava ne bo več mogla poplavljati velikih površin obdelanega polja in s tem povzročati vsako leto velike škode. Savsko strugo urejajo od sedanje nemško-hrvaške meje dalje proti Zagrebu in še niže od Zagreba. Tu so sedaj pričeli graditi tudi velike zaščitne nasipe, ki bodo visoki tri metre, na dnu bodo imeli širino 12 m, na vrhu pa 6 m.

Teden matere in otroka. Ženska veja ustaške organizacije organizira v NDH proslavo tedna matere in otroka, ki bo od 30. maja do 6. junija. Pri proslavi bo po odredbi prosvetnega ministra sodelovala tudi vsa šolska mladina. Materinske proslave bodo po vseh šolah dne 3. junija. Najprej bo služba božja, nato pa šolske prireditve s priložnostnimi predavanji o materi in otroku. Vsi profesorji in učitelji v NDH morajo ta teden porabiti pri svojih predavanjih vsako priliko, da mladini prikažejo vzvišen lik matere in njeno brezmejno ljubezen, delo in skrb, s katero jih obdaja, neguje in pripravlja za življenje.

Iz Srbije

Veliki narodni shodi. Po srbskih mestih in vaseh se vrše še vedno nedeljo za nedeljo veliki narodni sestanki in shodi, na katerih govore navadno člani sedanje srbske vlade ali kake druge odličnejše osebnosti. Prireditelji se trudijo, da bi ti sestanki postali prava manifestacija srbske narodne misli. Tak velik shod je bil v zadnjem času v Kraljevu, kjer je množica meščanov in okoličanov sprejela resolucijo, v kateri najostreje obsoja protizakonito akcijo. Tudi v Leskovcu je bilo slično zborovanje ter je na njem govoril tamošnji okrožni načelnik. V svojem govoru je poudarjal, da je danes važna naloga, da Srbi sedaj s svojega narodnega telesa odstranijo vse prisade in ture ter ozdravijo obolela mesta in tako zažive čisto narodno življenje.

Delo srbskega Rdečega križa v letu 1942. V preteklem letu je bilo delovanje srbskega Rdečega križa v glavnem posvečeno podpiranju vojnih ujetnikov v posameznih državah. Oblasti so šle organizaciji v toliki meri na roko, da je bila s pomočjo nabranih sredstev odposlana ogromna množina paketov. V samem Beogradu, kjer je bilo delo Rdečega križa razdeljeno na dvanajst pododborov, je bilo poslanih največ paketov. V tem pogledu je bilo uspešno tudi delovanje Rdečega križa v Nišu, Jagodini in Valjevu. Vojni ujetniki so zato lahko poleg paketov, ki so jih pošiljali njihovi svojci, dobili še na desettisoče paketov, ki jih je preskrbel sam Rdeči križ.

Premiera v srbskem gledališču. Dušan Mišič je napisal nov odrski komad, ki je pred kratkim doživel premiero v beograjskem dramskem gledališču. Kritika pa se o tem novem delu srbskega pisatelja in dramatika ni izzrazila preveč ugodno.

Uradna cena za ribe v Beogradu. Komisarijat za cene v Beogradu je določil ceno svežim ribam po kakovosti od 25 do 50 dinarjev za 1 kg.

---

setletij zbledela; zlasti nekateri zbori, posebej tisti, ki so grajeni po vzoru krajših cerkvenih pesmi in ne dopuščajo širšega razmaha, v tako velikem okviru bolj razdrobijo celoto, kot jo pa idejno družijo; a takih mest ni veliko; v splošnem moramo reči, da je Saattner s tem oratorijem svoje poslanstvo izpolnil in zamašil veliko vrzel v naši glasbeni literaturi.

Izvajalci so se potrudili, da so delo čim dostojneje predstavili. Poleg solistov je bil zlasti zbor izvrstno naštudiran. V tej zasedbi bi mogel izvajati tudi težje stvari. Pa tudi orkester je svojo nalogo pod Neffatovim vodstvom dobro rešil. Da ni dosegel ta nastop še večjega zunanjega učinka, je vzrok pičel odziv občinstva, od katerega bi domače delo zaslužilo več pozornosti, pa tudi ozek okvir, v katerem se je vsa prireditev vršila: mislim namreč na dejstvo, da nam oratorijalne izvedbe vzbudijo predstavo prostora in izvajalnega aparata kar najširših dimenzij (tako berem v sporedu k prvim trem izvedbam »Vnebovzetja« v l. 1912, da nastopi preko 300 sodelujočih). Vendar smo v tem primeru radi pogrešali monumentalnosti, ki jo je nadomestila intimna domačnost. Opernemu vodstvu kakor tudi vsem izvajalcem smo za to prireditev iz srca hvaležni; občinstvu, ki sicer preredko sliši naše domače umetnine, pa obisk naslednjih izvedb najtopleje priporočamo. M. T.

Tomčeva maša v čast brezmadežnemu Srcu Marijinemu

M. Tomc: **Missa Immaculati Cordis Mariae,** quattuor vocibus inaequalibus comitante organo concinenda auctore... Labaci 1943-XXI. — Illustrissimo atque Excellentissimo Domino Episcopo Dri. Gregorio Rožman anno sexagesimo vitae eius dignitatis, honoris, pietatis causa sacrum. — Approbata ab Ordinariatu episcopali Labacensi die 8. martii 1943. Sumptibus Ordinariatus ep. Labacensis. — Effigiem in fronte delineavit B. Kramolc. Scripsit et opalographo multiplicavit Rom. Pahor.

Ta nova, škofu dr. Rožmanu posvečena in po njem naročena maša, je po svoji veličastni mogočnosti, široko razpleteni obsežnosti, brezhibni dozorelosti tako visokega posvetila po vsem vredna. Zamišljena je v bistvu linearno, glasovi teko samostojno, se love, po raznih kontrapunktičnih umetnijah živahno prepletajo. Kar je pri tem Tomčevem delu tako prijetno, je to, da kontrapunkt ni samo zaradi kontrapunkta; saj dasi je — in kontrapunkt je to vedno — plod uma, je hkrati tudi cvet toplo utripajočega čustvenega življenja — kar mora glasba tudi vedno biti, pa čeprav bi bila najbolj zapleten kontrapunkt. Kontrapunktično samostojni so glasovi pogosto celo tam, kjer vsa faktura na oči kaže homofonijo.

Maša pa zaradi tega enotnega značaja ni prav nič enolična. Melodično-tehničnih, ritmičnih, agogično-dinamičnih nasprotij je toliko, da poslušalec razvoj sledi z vedno enako, pogosto močno rastočo napetostjo. Celo najpreprostejša mesta: n. pr. unisoni v oktavah pri »miserere« (v gloriju) učinkujejo na vso moč dramatično — saj se iz njih kakor iz svetopisemskih psalmov izvija pridušeni, komaj še zaznavni klic človeštva: de profundis — iz globočine... Prav tako te v »veri« ob spominu na sodni dan, na plašno »vstajenje mrtvih« v kratkem blisku izpreleti Sodnikova napoved: »Takrat bodo zajokali vsi rodovi zemlje« (Mt 24, 30). Učinkovite so razne kontrapunktične oblike: fugate, fugati, razpredene imitacije, ki imajo kar redno zelo značilne motive in teme in se kar dramatično stopnjujejo. Tak je živi konec glorije, ki se iz bogatega razvoja stesni v krepko enoglasje; široko razpleteni konec »vere« s fugeto in navidezno stesnitvijo; gibki »Christe« s svojo kar skoro pastoralno temo; enako bogato razviti »Pleni sunt coeli et terra« v »Sanctusu« s svojo krepko, v sredini tako ljubko tudi pastoralno temo. Tenor bi tu nastopil še veliko bolj učinkovito, če bi prva dva takta pavziral in s temo začel šele v tretjem taktu.

Prečudno nežna dela sta »Et incarnatus est«, kjer nad tiho snujočim moškim zborom soprani in alti predejo kot dih rahlo meglico; in ves tihi, čudovito mirni, pohlevni »Benedictus«, kjer se mehki sopranski solo razgovarja z enako nežnim troglasnim ženskim zborom. To rahlo, kar božajočo nežnost ohrani tudi ves zbor, ko nastopi v končni »Hosani«.

Orgle izvečine teko čisto samostojno, tako da lepoto skladbe v marsičem ožare, pozlate. Za glasove je pa maša zelo naporna — nobena slovenska maša doslej tako; od vseh glasov — celo od altov in basov — zahteva nenavadne višine. Zbor, ki jo hoče dobro zapeti, mora biti že kar tič.

Mašo bo to nedeljo, 30. maja, pri véliki škofovi maši pel stolni zbor — pomnožen z nekaterimi pevci z učiteljišča — ob slovesni posvetitvi slovenskega naroda brezmadežnemu Marijinemu Srcu. Ki.

Izšlo je znamenito delo poljske pisateljice Marije Rodziewiczówne

»HRAST«

(originalni naslov je »Dewajtis«)

»Hrast« je najlepše delo plodovite poljske pisateljice, ki je spisala nad 36 knjig in ki jo Poljaki najrajši in najbolj bero, saj pravi kritik Papjerkowski: »Njena priljubljenost spada med največje razširjenosti, ki jo more imeti kakšen pisatelj med svojim narodom.« Ta knjiga je visoka pesem ljubezni do rodne kmetske zemlje in priveže bralca z neodoljivo silo nase. — »Hrast« sta prevedla Domen in dr. Tine Debeljak.

Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah v lepi opremi Janeza Trpina.

Nikolaj Kopernik je odrinil zemljo iz svetovnega središča

Ob 400 letnici njegove smrti

Sredi vojnega meteža smo obhajali 24. maja tega leta 400 letnico smrti velikega znanstvenika Nikolaja Kopernika. Šele na njegovi smrtni postelji l. 1533. so mu mogli izročiti prvi tiskani izvod njegovega poglavitnega dela: »O krožnem gibanju nebesnih teles«. — »De revolutionibus orbium coelestium«. Kopernik torej ni več doživel strastne borbe, ki ga je povzročilo to njegovo delo. Niti prej niti pozneje ni bilo nobenega odkritja, ki bi bilo povzročilo tak učinek v našem svetovnem sestavu.

Kot sin iz Šlezije prišedšega očeta Kopernigka in iz Torunja izhajajoče matere Barbare Watzenrode se je Nikolaj Kopernik kot Poljak rodil v Torunju dne 11. februarja leta 1473. Po šolanju v Torunju se je nadalje izobraževal v Krakovu kjer je študiral jezike, matematiko in zvezdoslovje. Jeseni l. 1496 je odšel na univerzo v Bologno, kjer je l. 1499 postal »magister artium«. Tu je kot prvo »zvezdoslovno delo« opazoval lunin mrk. Spomladi leta 1500 je prišel v Rim, kjer je učenim poslušalcem predaval o matematiki in zvezdoslovju. Nato je l. 1501 za dve leti odšel v Padovo, kjer je študiral še medicino in je v maju l. 1503 postal v Ferrari doktor kanoničnega prava. Nato je odšel iz Italije in je nadaljnjih 40 let svojega življenja prebil v domovini. Tu

se je nadalje bavil z matematičnimi zvezdoslovnimi vprašanji in se je hkrati udejstvoval kot upravni uradnik in risar zemljevidov. Od l. 1511 dalje je bil sedem let kancler stolnega kapitlja v Frauenburgu in nato je bil štiri leta deželni prošt v Allensteinu. Leta 1509 je dal v Krakovu tiskati svoj prevod grških pisem Teofilaktusa in l. 1517 je spisal svoj slavni spis o novcih, kjer je skušal pojasniti bistvo in pomen denarja.

Kot zdravnik je bil doktor Nikolaj tako znan svojim sodobnikom, da so vsi zmotno mislili, da je postal v Italiji doktor zdravilstva in in ga niso poznali toliko kot matematika ali raziskovalca zvezd in vendar je res, da je

največji del svojega življenja posvetil astronomiji.

Proučeval je stališče Sonca spričo Zemlje in zvezd stalnic, da bi tako dognal, kako se planeti gibljejo. V tistih časih je prevladovalo kot znanstvena podoba to, kar je bil že pred 2000 leti učil Aristotel: Da je zemlja trda sredina vsemirja, da se nad njo boči zvezdnati obok, ki se liki velika kupola po enkrat na dan zavrti krog zemlje. Med to zvezdnato lupino in Zemljo so zvezde: Luna, Merkur, Venera, Mars, Jupiter in Saturn. To, iz filozofije prišedše pojmovanje, je Ptolomej spravil l. 200 po Kr. v znanstven sestav, ki je omogočal lege planetov.

Kopernik pa je pokazal, da postane ta jako kompliciran sestav na mah preprost, če mirujoče

središče ni Zemlja, ampak Sonce

Krog Sonca, kot izvora življenja, krožijo Merkur, Venera, Zemlja in krog Zemlje Luna. Mars, Jupiter in Saturn, vsi tisti planeti, ki so bili takrat zvezdoslovcem znani. In učil je, da se ne vrti krog Zemlje kupola z ozvedjem, ampak da se Zemlja suče mimo svojega premikanja krog Sonca, tudi krog svoje osi, tako da se dozdeva, ko da bi se zvezde na nebu po enkrat na dan zasukale krog Zemlje.

A šele potem, ko je Kopernik dal trdno matematično podlago temu svojemu dognanju in je omajal 2000 letno podstavo nauka, da je Zemlja središče vesoljstva, je utrdil svojo veliko novo zamisel, ki je postal po njej nesmrten. Najprej je to opisal v svojem delu »Commentariolus« (Zasnova). Več desetletij je to zasnovo dopolnjeval in predelaval. Kopernik se je dobro zavedal, kakšnega pomena je njegova zamisel za ves svet in zato se je skoraj bal, da bi jo dal v javnost. Okleval je do leta 1542, ko je na prigovarjanje svojih prijateljev dal dovoljenje za tisk svojega poglavitnega dela

Dandanes si je kar težko misliti, kako je Kopernikovo delo vplivalo na tedanji svet. Ni samo povzročilo prekucije v astronomiji ampak vplivalo v vsa območja duhovnosti, pomenilo je popolen preobrat v občutenju sveta in v duševnem nastrojenju človeštva. Vse se je začelo upirati novemu sistemu, celo cerkveni krogi vseh verstev so ga pobijali. Borba je zadobila dramatične oblike in kot žrtvi sta padla v kasnejših letih Giordano Bruno in Galileo Galilei, ki sta vse svoje sile posvetila Kopernikovemu nauku, da je Sonce — in ne Zemlja — središče sveta.

ZAPUŠČENI PARADIŽ NA FRANCOSKI RIVIERI

V Marseillu, v maju. — V tej južni pokrajini koplje in dela kar armada močnih fantov organizacije Todt, francoskih delavcev, italijanskih vojakov, črnopoltih senegalskih zamorcev in rjavih Maročanov v rdečem fesu iz francoskih kolonijskih čet skupaj z majhnimi, ko limone rumenimi Indokitajci. S krampi in motikami grebejo po zemlji, zidajo mogočne nasipe ob morski obali, gradijo bunkerje po oljčnih gajih in narejajo palisade po cestah. Vse to se dogaja v mislih na to, da bi čim bolj otežkočili kak obisk neljubih gostov. To so prihrave, ki so že zdaj takšne, da se je že po suhem težko približati Sredozemskemu morju. Na slehernem križpotju stojijo italijanski vojaški stražniki in pregledavajo listine ljudi. Francosko prebivalstvo, ki mu italijanski stražarji z rokami v belih rokavicah z visokega podstavka kažejo smer dovoljene poti, sestoji iz domačinov in tistih priseljencev, ki se samo po sončnikih zoper sonce razlikujejo od prejšnjih prebivalcev pisanih obalnih vasi. Pravi tujci, ki so se včasih spomladi vozili ob obali v lastnih vozovih in svetlih omnibusih, so zdaj izginili. Na tisoče in tisoče podeželskih hiš spi zdaj za zaprtimi okni sredi prostranih, cvetočih in podivjanih vrtov. Poslopja kazin in zabaviščč, ki jih je vsebovala sleherna ribiška vas, so spremenjena v vojaške domove ali pa so zaprta. To opravljajo italijanski vojaki prav tako dobrodušno kakor poganjajo svoje konje in mule skozi skalnate soteske, ki vodijo k morju. Francozi se vsak dan znova čudijo tej tako pristni dobri volji vojakov.

Včasih je slišati streljanje, včasih hrumijo letala nad skalnatim obrežnim pogorjem. A take motnje so prav tako izredne, kot so izredni avtomobili na teh cestah, kjer so se včasih kar gnetle pisane množice zabave željnih tujcev. Navadno ničesar ne moti grobne tišine te riviere, ki je zavarovana z bodičasto žico. Celo v Št. Tropezu, Št. Maksimu in Št. Rafaelu, kjer se je bil nekoč izkrcal Napoleon, prišedši iz Egipta, ni skoraj nikoli videti kakega gosta. Velike hotelske škatle kar zdehajo od dolgega časa in slavnostna stopnišča palač, ki se njih vrtovi v terasah bližajo morju, so vsa prerasla s travo.

Skoraj nič bolje ko tu, ni na obali, ki vodi čez Antibes v Nico. Neskončno obzidje bajnih vrtov je vse pokrito z vrtnicami in v velikih kelihom sličnih vazah se blestijo rdeče geranije. A žive duše ni v parkih, na belih, širokih potih, posutih z belim peskom.

Zakaj konec paradiža?

Pa ni samo vojna vzrok, da se je ta paradiž zlatega razkošja spremenil v zapuščene vrtove. Bolj jasno ko v velikih mestih ti pokaže senca, ki je padla v jarki svetlobi Sredozemskega morja na razvaline sijajne preteklosti, da je razpadel stari evropski svet. Tu v Cannesu se je shajalo vse, karkoli je razpolagalo z velikimi vsotami denarja in sijajnim imenom, in to so bili ruski knezi, angleška visoka družba, ogrski magnati in mesni kralji iz Čikaga. Spričo pristnih kraljev in vojvodov je bil le pritlikavec časnikarski kralj in tvorničar dišav Coty, ki je imel na svojih tukajšnjih posestvih in v svojih pariških palačah zmeraj po tri Rolls-Royce avtomobile, pripravljene za svoje goste. Doba razcvita po prvi svetovni vojni, pa zmeraj številnejši obiski ameriških milijonarjev in redno prihajanje Duca of Windsorskega, nekoč princa Waleškega in za nekaj časa kralja angleškega — kje je že vse to! Skupina korakajočih mladih fantov v rumenih škornjih in zelenih srajcah francoske delovne službe zavzema pojoč vso obalo in priča, da je novi čas prodrl tudi do Nice. To, kar je še ostalo od včerajšnjega in predvčerajšnjega dne tiči že zdavnaj v ozadju.

(Neues Wiener Tagblatt.)

Italijanski štirimotornik pripravljajo za polet

Morda še ne veš...

...da so si med veliko revolucijo v Franciji dale mnoge ženske napraviti svoje lasulje iz las umorjenih gospá iz družin visokih plemičev?

...da je petelinji boj v Maroku najbolj priljubljena ljudska zabava?

...da so pri človeku na rami kosti takoj pod kožo?

...da človek zardi samo zato, ker se pod kožo spreminja količina krvi zaradi razširjenja ali zožanja krvnih žilic?

...da imajo v Tibetu en sam tiskan list, ki ga idajajo v neki koči na višini 4500 m v vasi Kilang in ga od tod razpošiljajo po vsej deželi v samotije in samostane?

OTROŠKI KOTIČEK

Lea Fatur

Roža in Kopriva

(Pripovedka)

Živeli so zelo srečno v Strmigradu in Roža je bila vesela, da je govorila in se jokala kakor drugi ljudje. Imela je veliko otrok in dočakala vnučke.

Tam, kjer je šel sod s hudobno mačeho v Savo, ni klila nobena bil iz zemlje. Ta pusti kos v zelenju je dobil ime: »Mačehina pot«.

Ob Savinem bregu, ob Mačehini poti, je začela rasti smreka. Rastla je tako naglo,

tako visoko, da je kazalo, da bo dosegla grad. Vila Bela je sporočila Tihomilu: »Posekaj smreko!«

Sekali so jo štirje drvarji. Smreka se je ovijala, se branila in stokala kakor človek v smrtni uri. Vendar so jo zmogli, sežagali v kose, jih položili drugega vrh drugega in zažgali. In še ta pepel so vrgli v Savo.

KONEC

Uspehi invalidov v športu

Poročali smo že, da so uvedli Nemci posebno športno odlikovanje za vojne invalide, ki so tudi v bodoče ostali v vrstah aktivnih športnikov. Predpisali so posebne tekme, ki zahtevajo vsestransko izurjenost ter podelili onim, ki so izpite prestali z uspehom, posebne znake ali točnejše povedano odlikovanja. Doslej so podelili 800 takih odlikovanj. Zanimivo pa je brati kakšne uspehe so dosegli invalidi s težjimi ali lažjimi poškodbami.

Na prvem mestu beremo ime nekega plavalca, ki ima amputirano bedro in je preplaval 100 m v 1 min. 21.8 sek, kar pomeni prav dobro znamko tudi za zdravega športnika. Dalje čitamo o nekem oslepelem športniku, da je preplaval 300 m v 6 min 10 sek, o nekem s samo eno nogo pa, da je preplaval isto progo v 4:58 min. Kaj zmorejo ljudje, ki so prežeti s športno voljo, vidimo tudi v uspehih, doseženih v lahki atletiki. Pri hitri hoji na 10 km z oprtnikom 7.5 kg težkim, je dosegel neki pešec z eno samo nogo čas 1 ura 29 min. To se pravi hitrost vojaške hoje z eno samo nogo!

Tekmujejo pa tudi v posebnih panogah telesne vzgoje, ki so jih uvedli za invalide. Tako skačejo po eni nogi na 50 m, pri čemer so dosegli doslej najboljši čas 8.8 sek, na 400 m pa 16.2 sek. Skakanje v višino je n. pr. pokazalo, da je možno skočiti z eno samo nogo 1.25 m visoko. To so torej prve izkušnje z invalidi, ki dokazujejo nenavadno športno navdušenje, pa tudi razmeroma nepričakovano telesno zmogljivost.

*

Še dve nedelji bodo igrali v B-razredu italijanskega nogometnega prvenstva. Po nedeljskem obroku vodita Modena in Brescia z 41 točkami. Podrobni izidi so bili: Udinese : Cremonese 2:2, Siena : Savona 5:0, Fanfulla : Pisa 5:2, Mater : Pro Patria 3:2, Padova : Novara 1:1, Alessandria : Spezia 1:0, Anconitana : Modena 1:0, Brescia : Napoli 1:0.

Drobna ljubljanska kronika

Ljubljanski duhovniki, ki niste službeno zaposleni, se danes ob 10.30 pridružite možem k pobožnosti sv. križevega pota v frančiškanski cerkvi. Prošeni ste, da sodelujete pri molitvi in petju, da boste dali možem poguma za lepo, zgledno molitev. Molili bomo sv. križev pot sv. Leonarda Portomariškega.

O Simon, sprejmi križ! Ta klic velja tebi, mož, oče! Ali si že kdaj mislil na to, da bi prevzel vlogo Simona na križevem potu? Vse dobro misleče može iz Ljubljane bi rad danes ob 10.30 videl Zveličar pod križem na kraljevi poti. V frančiškanski cerkvi bo namreč pobožnost sv. križevega pota predvsem za može in očete. Morda se boš lahko odtrgal za pol ure iz svojega urada, mogoče tisti čas ne bo ravno toliko posla v trgovini in te bo lahko kdo nadomestil. Morda greš ravno po cesti in nimaš tako mojstrsko obvlada. V ponedeljek, 31. vij v cerkev k pobožnosti. Znano je, da možje skoraj ne poznajo lepe pobožnosti do sv. križa. Kadar možje za nekaj zagrabijo, takrat gre. V spokornem tednu se gotovo spodobi, da tudi možje stopijo na Gospodovo pot.

Za ponovitev Tomčeve kantate »Križev pot« se vršijo skušnje v Matični Hubadovi dvorani Te se vrše ob spremljevanju orgel, za katerimi sedi naš prvi mojster msgr. Stanko Premrl. Že skušnje v domači dvorani kažejo, da bo delo s spremljevanjem orgel napravilo izredno veličasten vtis. Tem večji bo vtis, ko bodo donele velike orgle v Ljubljanski stolnici, to bo v sredo, 2. junija, ob 7 zvečer. Pri izvedbi bosta sodelovala solista altistka Franja Golobova in basist Julij Betetto. Mešane, moške in ženske zbore bo pel pevski zbor glasbene Matice. Vodstvo koncerta je v rokah ravnatelja Mirka Poliča. — Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Mestni fizikat zaradi snaženja prostorov v petek, 28., in v soboto, 29. t. m., ne bo uradoval ter bo poslovai samo v najnujnejših primerih.

Mestni socialno-politični urad zaradi čiščenja prostorov ne bo poslovai v petek, 28., in v soboto, 29. t. m., razen v zelo nujnih primerih.

S XV. simfoničnim koncertom letošnje sezone sta povezani dve imeni, ki sta zelo važna činitelja v naši glasbeni kulturi, v naši reproduktivni glasbeni umetnosti. To sta dirigent Niko Štritof in pianist Anton Trost. Pred več kot 30 leti sta bila oba najnadarjenejša gojenca glasbene šole naše Glasbene Matice, oba njena najodličnejša absolventa, ki sta nadaljevala svoj študij pozneje v inozemstvu ter se močno uveljavila; prvi kot dirigent, drugi kot pianist-koncertant. Že takrat sta nastopala skupno na Matičnih produkcijah, sedaj ju srečamo zopet skupno na koncertnem odru: Štritofa pri pultu, Trosta pa pri klavirju, katerega tako mojstrsko obvlada. V po nedeljek, 31. t. m., bosta izvajala s sodelovanjem simfoničnega orkestra znameniti klavirski koncert v b-molu op. 23, ki ga je napisal P. I. Čajkovski. O delu samem bomo spregovorili v prihodnjih dneh. Poleg Čajkovskega je na sporedu še Novakova Slovaška suita in prvič bo izvajana v Ljubljani Zandonaieva Trentinska rapsodija. Koncert bo v ponedeljek, 31. t. m., ob pol 7 zvečer v veliki unionski dvorani. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Paul Claudelovo »Marijino oznanjenje«, slovesna drama v 4 dejanjih z uvodno igro, ki jo te dni izvajajo v Frančiškanskem gledališču, privablja vedno več obiskovalcev. To slovito, največje **katoliško** dramatsko delo je ko nalašč izbrano za današnji zbegani čas. Kaže nam pot k Bogu, k poslušnosti do Cerkve, k prenovitvi domovine in k rešitvi družine. Nocoj ob 18.45 bo spet na sporedu. Prosimo, da si oskrbite vstopnice v predprodaji v trgovini A. Sfiligoj, Frančiškanska ulica 1.

Dijaki, dijakinje, oglejte si največje katoliško dramatsko delo **Paul Claudelovo »Marijino oznanjenje«.** Vstopnice pri Sfiligoju v Frančiškanski ulici 1.

Nabavljalna zadruga železničarjev Ljubljanske pokrajine vabi svoje člane na članski sestanek, ki bo v četrtek, dne 27. maja, ob 19.15 v špecerijski trgovini poslovalnice, Ljubljana gl. kol., na cesti Soške divizije 15. Na sestanku bo poročal upravni odbor o delu v poslovnem letu 1942.

Lepo uspela Deržajeva razstava v Obersnelovi galeriji na cesti Arielle Ree bo zaprta neprekinjeno v nedeljo, 30. t. m., ob 13. Zato vabimo vse ljubitelje umetnosti, da si jo še ogledajo pred koncem. Odprta je vsak dan od 9—18.30.

Zanimive perorisbe Janeza in Jurija Šubica. V izložbenem oknu trgovine g. Antona Kosa je sedaj razstavljenih 11 ilustracij, originalnih ponatisov perorisb naših velikih slikarjev Janeza in Jurija Šubica. So to ilustracije pesmi Prešerna, Jenka, Levstika in Stritarja, ki so bile objavljene v dunajskem »Zvonu« okoli leta 1878. Plošče pa so se ohranile, tako da so možni sedaj izjemni ponatisi.

Posebnosti na živilskem trgu. Živilski trg v sredo je pokazal nekatere posebnosti in je vladalo primerno vrvenje. Promet je bil dokaj živahen. Že v torek, prav tako v sredo je bilo na trgu več zabojev lepih pomaranč, ki so jih gospodinje rade kupovale. Trg je bil dalje preskrbljen z uvoženo belo čebulo, s katero so se gospodinje tudi dobro zalagale. Poleg čebule so branjevke prodajale tudi novo peso. Neka ženska pa je prodajala posebnost, ki je ljubljanski živilski trg doslej ni imel naprodaj. Dospela je na trg pošiljka tako imenovanih »finochi«-jev, rastlina, ki ima vonj po janežu. V Italiji je ta rastlina zelo priljubljena. Mladina jo zauživa surovo, tako kakor jemo pri nas repo ali pa čebulo. Druga pa je napravljajo kot prikuho. Prodajalka te rastline je gospodinjam rade volje dajala navodila, kako je treba »finochi« pripravljati. Kuhati jih je treba v slani vodi, ko jih proj lepo očistimo. Nato se pripravijo skupno z nekaj paradižnika kot špinača. Trg je bil po dežju izredno bogato založen z glavnato solato. Trnovčanke in Krakovčanke so se lahko postavile s svojo solato. Poleg mehke »kraljice majnika« je prišla na trg že lepa ajserica. Tudi nekaj berivke je bilo še na trgu. Naprodaj pa je bilo dalje še mnogo druge zelenjave in vrtnine.

Prve češnje iz Gorizije v Ljubljani. — Nekemu ljubljanskemu trgovcu je te dni dopoldne pripeljal avtobus iz Gorizije nekaj zabojev češenj, ki so nedvomno prve, kar jih je Ljubljana letos videla. Češnje so bile prav sladke in okusne, toda so bile še takoj prvo uro pokupljene in so ljudje čakali nanje kar v vrstah. Upati je, da bodo poznejše, ko bo češenj več na razpolago, tudi cenejše, zlasti ko pridejo na trg še domače češnje, to je z Orel in iz Bele krajine. To pa bo verjetno šele čez kakih 14 dni.

Okopavanje krompirja. Dneve pred dežjem so poljedelci porabili, da so skrbno in lepo okopali krompir, ki ga je v okolici mestne občine ljubljanske posajenega zelo veliko, več kakor lansko leto. Krompir je sedaj že skoraj ves okopan in zadnji dež mu je dobrodošel. Zanimivo je bilo opazovati, kako so delavci mestne vrtnarije hitro okopali krompir, ki je vsajen na treh njivah v Zvezdi. S posebnim plugom, izdelanim za okopavine, so delavci ves krompir v enem dnevu osuli, delavke pa odstranile plevel. Tudi ta krompir zelo lepo raste. Po mnogih njivah je pognala že koruza, ki jo bo treba tudi kmalu osuti.

Število gostiln v Ljubljani. Trenutno je v Ljubljani še veljavnih točno 300 gostilniških koncesij, vendar je število obstoječih gostiln za malenkost manjše, ker je sem in tja kaka gostilna začasno opuščena. V to število so vštete vse gostilne od najmanjših bifejev do velikih modernih restavracij. Torej pride v Ljubljani povprečno na vsakih 250 prebivalcev po ena gostilna, kar je zelo dosti. Higienske razmere v ljubljanskih gostilnah so v splošnem dobre. Mestni obrtni oddelek izvaja sedaj kontrolo nad vsemi gostilnami. Na vsak način je gotovo, da se nove gostilniške koncesije v Ljubljani dalj časa ne bodo več izdajale.

Zanimivosti nepremičninskega trga. Nepremičninski trg je letos primerno živahen. Veliko je ponudb, pa tudi povpraševanje je zadnji čas postalo večje. Zemljiška knjiga je v zadnjih 10 dneh zaznamovala do 15 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost nad 638.800 lir. V petih mesecih pa je bilo letos zaznamovanih nad 90 kupnih pogodb za vrednost do 10,600.000 lir. Med drugimi je mestna občina Ljubljanska prodala Ivanki Klanjščkovi, posestnici v Ljubljani, Pleteršnikova ulica 28, del parcele št. 108-1 pot in parcelo št 152-4 pot k. o. Kapucinsko predmestje v skupni izmeri 144 kv. m za 28.800 lir. Jevnikar Ivanka por. Golob, posestnica v Ljubljani, Vodmatska cesta 6, je prodala Cirilu Pirnatu, trgovcu v Ljubljani, Resljeva cesta 13, parcelo št. 191-15 njiva k. o. Spodnja Šiška v izmeri 706 kv. m za 70.000 lir V k. o. Petersko predmestje I. del je bilo prodanih več zemljiških parcel po 60—90 lir kv. m. V k. o. Kapucinsko predmestje so splošno stavbne parcele od 200 do 250 lir kv. m.

Ponesrečenci v Ljubljani. Ključavničarjeva včerka 2 letna Marjanca Zdešarjeva je padla s postelje in si zlomila desno nogo. — Mestna onemogla 85 letna Marija Kasteličeva si je pri padcu zlomila desno nogo.

Pozvedovanja

V soboto dopoldne sem izgubila usnjeno modro rokavičo. Pošten najditelj naj jo odda proti nagradi upravi »Slovenca«.

Izgubila sem dne 25. maja zavitek z nogavicami na poti od Poljanske—Zrinjskega ceste, Natlačenove ulice, po Streliški, Hradeckega cesti do Dolenjske ceste. Poštenega najditelja naprošam, da jih prinese v upravo »Slovenca«.

Gledališče

Opera:

Četrtek, 27. maja, ob 18.: »Madame Butterfly« Red Četrtek.
Petek, 28. maja, ob 18: »Vnebovzetje B. D. M.« Oratorij Red B
Sobota, 29. maja: Zaprto.
Nedelja, 30. maja, ob 17: »Vnebovzetje B. D. M.« Oratorij. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Drama:

Četrtek, 27. maja, ob 18: »Jorijeva bčela«. Red A.
Petek, 28. maja, ob 15: »V času obiskanja«. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Sobota, 29. maja: Zaprto.
Nedelja, 30. maja, ob 15: »V času obiskanja«. Izven. Znižane cene od 15 lir.
Ponedeljek, 31. maja, ob 16.: »Princeska in pastirček«. Zaključena predstava za GILL.

Naznanila

FRANČIŠKANSKO GLEDALIŠČE

Četrtek, 27. maja, ob 18.45: Paul Claudel — »Oznanjenje Marijino«.
Petek, 28. maja, ob 18.45: Paul Claudel — »Oznanjenje Marijino«.
Sobota, 29. maja. Zaprto.
Nedelja, 30. maja, ob 18.45: Paul Claudel — »Oznanjenje Marijino«.

RADIO. Četrtek, 27. maja: 7.30 Pesmi in napevi — 8 Napoved časa, poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Napevi in romance — 13 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini — 13.25 Prenos iz Nemčije — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec, lahka glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanščini — 17.10 Vokalno-simfonični koncert — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanščini — 20.20 Koncert altistke Cloe Elmo in pianista Germana Arnaldija — 21.15 Plošče — 21.30 Simfonični koncert vodi dirigent Morelli — 22.20 Priljubljene pesmi vodi dirigent Zeme — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Deu-Kianjšček, Cesta Arielle Ree št. 4, in mr. Bohinc ded., Cesta 29. oktobra 31.

ČAŠA EGIPTOVSKEGA PODKRALJA

U. Mioni — 39

»Zagotovi mi najprej nekaznivost, potem bom govoril.«

»In mi boš natvezel odkritja, ki si si jih sam izmislil.«

»Vse bom izročil v tvoje roke,« reče Etiopec zmagoslavno. Gotov je, da se bo Jožef vdal. Kako pa se prestraši, ko ta zaničljivo zakriči:

»Nesrečnež! Ali hočeš svoje tovariše izdati?«

»Nisem njihov tovariš,« ugovarja Šjabako.

»Torej si zvodnik. Govori! Kje jih najdem?«

»Ali mi zagotoviš nekaznivost?«

»Zvodniku tatov, izdajalcu? Nikoli!« krikne Jožef.

Etiopec se zravna.

»Ti zametuješ? Kesal se boš, pa bo prepozno,« reče in hoče oditi, toda Jožef zakriči grozeče:

»Z obrazom na tla!«

»Pusti me oditi,« ugovarja Etiopec poparjen. Spozna, da se zadeva obrača na slabo. Ni si tako zamišljal avdience pri podkralju. Prepričan je bil, da mu Zafnipanea ne bo le obljubil nekaznivosti, marveč tudi mastno plačal njegovo skrivnost, zdaj pa...«

»Imam pravico oditi!« ugovarja prepričan, da mu bo gotova mera nesramnosti pomagala.

»Odšel boš, ko mi poveš kraj, kjer so skriti.«

»Nikoli ne bom povedal.«

Jožef zaploska. Oba sužnja planeta v sobico.

»Zvežita ga!« naroči in pokaže Etiopca.

Ta vidi, da je vse izgubljeno.

Neizrečeno je bil besen; hoče obraniti lastno prostost, zato se vrže na oba sužnja. Vname se kratka borba. Sužnja sta bila orjaka, zato ga lahko uženeta in zvežeta.

»Palice!« zapove Jožef.

Etiopec začne divje kričati:

»Ne, ne!« prosi.

»Govori!«

»Obljubi mi nekaznivost.«

»Govori, potem se bo videlo. Ako si zares skesan...«

»Sem. Obljubi.« muka jetnik.

»Govori. Si eden od njih?«

»Ne, sem pošten krčmar.«

»Ali si vedel?«

»Zdaj sem odkril.«

»Kje so?«

»Obljubi! Obljubi!« prosi zvodnik.

Jožef je neizprosen. Ničesar ne obljubi. Etiopec, ki je mislil, da ima v svoji skrivnosti nezmotno sredstvo narekovati zahteve podkralju, je odklonil govoriti, zdaj je pa začela delovati palica, ki mu je končno odprla usta.

Preklinjal je trenutek, ko se je odločil, da izda svoje stare tovariše, priznal je pa vse in se skušal postaviti v lepšo luč. Priznal je, da je spoznal v svoji hiši nekatere može in da je od njih mnogo kupoval.

»Ukradeno blago...«

»Nisem vedel, da je ukradeno,« se brani.

»Zvodnik torej...« reče Jožef s prezirom.

»Ne, ne. Pošten krčmar!«

Pred kako uro so prišli k njemu možje, od katerih je kupoval in ga za božjo voljo prosili, da jim da stanovanje. On kot pošten krčmar jim ni mogel odreči stanovanja in ko jim je stregel, je odkril, da so imeli namen vdreti v palačo podkralja, ga okrasti in umoriti.

»Ali so govorili to vpričo tebe?« vpraša Jožef neverno.

»Da.«

»Skoraj ne verjamem.«

»Ne lažem. Vpričo mene so govorili,« pravi Etiopec.

»Nadaljuj!«

Etiopec pripoveduje, da so govorili o enem svojih tovarišev, ki se je vtihotapil v hišo podkralja, da jim odpre vrata, in se boje, da jih je izdal. Gorje, ako je ta človek povedal. Izgubljeni so.

»Ali so tudi o tem vpričo tebe govorili?« vpraša Jožef zamišljeno.

»Bili so zelo razburjeni.«

»Ali so ti zaupali? To se pravi, da si njihov zaveznik. In ti?«

»Jaz sem se pa čutil dolžnega, da jih ovadim in prejmejo zasluženo kazen,« pravi ovaduh.

»Ti si izdal svoje zločinske tovariše,« vzklikne Jožef z gnusom.

»Ni res.«

»Saj si prosil za nekaznivost.«

»Zaradi poslov, ki sem jih imel z njimi, ne da bi bil vedel za zlobo. Oni me bodo očrnili, da bi sebe oprali; toda pri mojem Arsunfiju, ki je največji in časti vredni med bogovi...«

»Dosti! Povedal boš glavnemu mojemu služabniku, kje je tvoja krčma.«

»Sam jih bom pripeljal sem.«

»Ti boš točno povedal. Tvojo trditev bomo pregledali in ako se bo izkazalo za resnico, kar si povedal, in da nisi njihov zvodnik, ne boš samo nekaznovan, marveč še nagrajen: dobil boš žita za dve leti; ako si pa eden njih, ti izdaja ne bo pomagala in boš z njimi kaznovan ali oproščen. Odstranite ga!«

Sužnja sta odstranila Etiopca, ki je kar pesnel. Jožef pa je odšel v svojo sobo.

Eden sužnjev je prišel povedat, da noče dati Etiopec zahtevagnega pojasnila; zato da Jožef povelje, da ga tepejo, dokler ne pove. Tajnik naj se poda s petdeset možmi v krčmo, da prime zločince.

Suženj odide, da izvrši naročilo.

Jožef ni dolgo čakal, ko je vstopil veliki dvorjanik.

»Tu so.«

»Kdo?« vpraša Jožef s presenečenjem.

»Vsi.«

»Vsi?«

»Niso ga hoteli zapustiti. Tako so jokali; pripravljeni so bili vse pustiti: vreče, osle in srebro za njegovo svobodo. Prosili so me, naj odvedem mesto njega enega, dva, tri od njih, kolikor bi hotel, samo da pustim prostega mladeniča, katerega morajo zelo radi imeti; prosili so me, naj imam usmiljenje s starostjo njihovega očeta, ker bo umrl velike žalosti, ako se vrnejo brez najmlajšega brata. Res me je ganilo.«

„Slovenčeva" športna posvetovalnica

»Na sonce — a ne preveč!« Pod tem naslovom ste čitali v »Slovencu« daljši članek, v katerem je tudi beseda o športnikih in o sončenju. Presenečeni ste bili, ko ste ugotovili, da opozarja pisec na neugodne posledice sončenja, in ko ste brali, da so »opaljeni atleti zmerom najslabši«, da sonce ni dobro za športnike ter da sonce slabi voljo. Doslej ste mislili, da spada nekako k športnem okusu, da je človek zagorel v obraz in da se rad sonči. Vprašujete, če sem jaz napisal omenjeni članek in če ne, kaj sodim o njem. Povem vam, da ga nisem napisal in da sem ga samo z zanimanjem prebral. V vsem pa se strinjam z izvajanji neznanega pisca. Reči pa moram, da takšno gledanje na sončenje tudi pri nas ni novo; v »Knjigi o športu« (Mohorjeva družba, l. 1934.) beremo v poglavju, ki govori o koristih zračne kopeli in sončenja naslednje: »Dolgotrajno sončenje je nespametno, ker zmanjša duševno in telesno sposobnost za delo. Kdor hoče imeti od sončenja zdravstvene koristi, sme biti na soncu samo toliko časa, dokler mu to prija.« V potrdilo navedenega omenjam, da smo se svoječasno pri velikih telovadnih tekmah radi gnetli pod dežniki, da bi se obvarovali sonca. Tudi o madžarskih plavalcih, ki so prihajali na mednarodne tekme v Ljubljano vemo, da so bili razmeroma bledikaste polti. Prav isto smo ugotovili tudi na olimpijskih igrah. Torej bo držalo, da pretirano sončenje ni za športnike, ki bi naj postavljali najboljše rezultate. Kljub temu pa želim pribiti — da ne bo nesporazuma — da spada zmerno sončenje k športnemu slogu življenja. To velja za veliko večino prijateljev narave, plavalnega športa in življenja pod vedrim nebom, ki se sončijo in se bodo sončili kolikor bo komu prijalo. So seveda tudi taki, ki radi malo »potrpijo«, da dobijo kaj bolj ožgano polt, toda le-ti ne bodo tekmovali, in koncem koncev je treba upoštevati, da smo ljudje tako zelo različni. Saj bi bilo dolgočasno, če bi bili vsi enako bledi ali vsi enako zagoreli! (P. F.)

Konjske dirke. Kakšna je dolžina tekmovalnih prog pri konjskih dirkah? Najkrajša proga meri 900 m, med daljšimi pa velja ona na 7500 m za najdaljšo. Triletni konji tekmujejo navadno na 3200 m. Kakor vidite, imajo konji razmeroma lažje naloge od atletov ali smučarjev, ki tekmujejo tudi na petkrat daljše proge. (S. M.)

Udarjanje z nogo. Kaj pravijo nogometna pravila o udarjanju z nogo? Napad na nasprotnika z nogo seveda ni dovoljen. Pri tem je vseeno ali se ga brcne z nogo ali pa se ga zadene z nogo na katerikoli del telesa. Udarce z nogo, ki so bili izvršeni namenoma, je treba smatrati za grdo surovost ter je treba igralca za tak prestopek takoj izključiti. Ne smatra pa se za namerno udarjanje z nogo, če igralec v borbi za žogo nehote zadene nasprotnika. (D. J.)

Nevarnost pri plavanju. Plavanje je zdrav šport, ker krepi notranje organe in mišice, ker pomeni zračno in vodno kopel itd. So pa gotovi primeri, pri katerih zdravniki odsvetujejo udejstvovanje v plavalnem športu. To velja zlasti za ljudi, ki jih rad zagrabi krč v mrzli vodi, ki imajo bolno srce, uho in podobno. Če pridere voda v notranjost ušesa, se rado zgodi, da plavalec zgubi čut za ravnovesje in se tako le s težavo obvlada na vodi. Odsvetujejo tudi plavanje s polnim želodcem kakor tudi kopanje po večji količini zaužitega alkohola. (L. U.)

Koliko znaša ženski svetovni rekord v teku na 100 m? Čeprav je lahka atletika koncem koncev šport za moške, je vedarle presenetljivo, kako dobre uspehe lahko dosežejo tudi ženske, ki se sistematično urijo. To potrjuje svetovni rekord v teku na 100 m, ki znaša 11.5 sek., postavila pa ga je Helen Stephens (Amerika) l. 1936. Vsekakor izvrstna znamka za žensko! Evropski rekord v tej panogi je le za desetinko sekunde slabši, drži ga pa Poljakinja Walasiewicz. (Z. F.)

Ragnhilda Hvegerjeva. Prav v zadnjem času ste brali o slavni svetovni rekorderki v plavanju, da bo v letošnjem poletju gostovala na Madžarskem, in — da je sporočila svoji plavalni zvezi, da sploh ne bo več nastopala, pač pa bo dala športu slovo. Katero od obeh poročil je točno? Obe vesti sem zasledil v inozemskih dnevnikih in vem toliko kot Vi. No, in če hočete, toliko več vem, da se hitra Ragnhilda že dolgo poslavlja in da gre najbrž za reklamo, kateri se, tako mislim, tudi sama čudi. (N. G.)

Opomba: Ob zaključku današnje posvetovalnice sem prejel še štiri pisma dijakov; odgovor boste dobili prihodnjič!

•

SK Žabjak. I. moštvo in rezerva imata v četrtek 27. t. m. za Kolinsko tovarno od 18 dalje obvezen trening. V petek ob 19 v klubski sobi obvezen sestanek I. moštva in rezerve zaradi sestave moštev za nedeljski prvenstveni tekmi.

Nov španski rekord v zračnem jadranju je postavil španski jadralni učitelj Julian Sevillano v jadranju v odrejeno smer. 221 km dolgo progo je preletel v 5:32 urah.

Mali oglasi

Prodamo

Moško obleko
belo platno, za srednjo šibko postavo, skoraj novo (400 lir) ter srebrno cigaretno dozo, prodam. Naslov pri upravi »Slovenca« št. 3562. (l

»Florida«
porcelan krema z vitamini in hormoni vam hrani in napravi lepo polt. »FLORIDA« se dobi povsod. (l

Šivalna stroja
pogrezljiva, šivata naprej in nazaj, v zelo dobrem stanju, ugodno naprodaj. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 3554. (l

Šivalni stroj
original »Singer« v brezhibnem stanju, in šivalni stroj za domačo uporabo ugodno prodam. Kamniška ulica št. 13, pritličje, levo. (l

Jedilni kis
prvovrstni priporoča drogerija Kanc, Židovska 1.

Brezove metle, držaje
za lopate, motike in orodja dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29 in Maistrova 10. (l

Suho sadje prodaja
GOSPODARSKA ZVEZA, Bleiweisova cesta št. 29.

Seno in slamo
dobite pri »Gospodarski zvezi«, Bleiweisova 29.

Avto-motor

Motorček 60 ccm
v brezhibnem stanju — ugodno naprodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 3555. (f

Sobe

Iščejo:

Dve prazni sobi
iščem. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod »Prazni sobi« št. 3526. (s

Prazno sobo
eventuelno s souporabo kuhinje, iščem za takoj. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Velika soba« št. 3527. (s

Službe

Dobe:

Služkinjo
močno, pošteno, vajeno nekoliko kuhe in postrežbe bolnika, sprejmem. — Zglasiti se je vsak dan od 13 do 15, Einspielerjeva 23, Bežigrad. (b

Kolesa

Več tricikljev
različne velikosti, zelo ugodno naprodaj. Gasogeno - Merkur, Puharjeva ulica 6.

Kolesa razprodaja
več damskih in moških, najboljših znamk, zelo ugodno naprodaj. Gasogeno - Merkur, Puharjeva ulica št. 6.

Živali

Prašičke za rejo
dobi tvrdka Slamič. Zaradi omejenega uvoza bodo naprodaj samo prednaročnikom. Pohitite! (j

Denar

Vse denarne in trgovske posle
izvršim hitro in točno.
Obrnite se na
RUDOLF ZORE
Gledališka ul. 12, Tel. 38-10

TEL. **KINO SLOGA** 27-30

Sentimentalna ljubezenska komedija

»Zadnja iluzija«

V glavni vlogi:
Harry Baur, Betti Stockfeld, Jeanne Provost

Zaradi dolžine filma
pričetek predstav ob 14, 16.15 in ob 18.30!

TEL. **KINO MATICA** 22-41

Film najglobije socialne in ljubezenske vsebine... ✲ Nepozaben obraz graciozne CORINNE LUCHAIRE v režijski umetnini

»Ječa brez rešetk«

Solgralci: Roger Duchesne, Annie Duceaux.

PREDSTAVE ob 15, 17 in 19.15!

TEL. **KINO UNION** 22-21

Odličen češki film po znamenitem K. Čapkovem romanu

»Turbina«

V glavnih vlogah:
Lida Baarova in František Smolik

Predstave: delavnik ob 15.30, 17.30 in 19.30; ob nedeljah ob 10.30, 15.30, 17.30 in 19.30!

Objave

Živilsko nakaznico
za junij na ime Ficzko Ivana sem izgubila. Poštenega najditelja prosim, da jo vrne v Beethovnovi ulici 4 pri hišniku.

Kupimo

Plačamo zelo dobro
za stare bicikije, bicikeljgume, motorna kolesa ter gume za motorna kolesa. Gasogeno-Merkur, Puharjeva 6. (k

Zahvala

Ko nam je nenadoma umrl náš preblagi

dr. Ivan Širko

smo prejeli številne dokaze sočustvovanja v teh, za nas prebridkih dneh. Zahvaljujemo se vsem in vsakemu, ki so mislili na nas z dobrimi deli in tolažečo besedo. Dolgujemo posebno zahvalo gosp. proštu Alfonzu Klemenčiču za veliko pozornost in uslužnost, gospodu sodniku Stanku Černiču in gospodu županu Ivanu Malešiču, ki sta poveličala delo in življenje predragega pokojnika ob njegovem preranem grobu, metliškim pevcem za ganljivi žalostinki, društvu mojstrov za priredbo svečanega sprevoda in vsem udeležencem iz vseh slojev, ki so skromnega moža spremili na njegovi poslednji poti. Iskrena hvala vsem darovalcem vencev in cvetja, ki so prekrili njegovo krsto in posipali z njimi njegov grob!

Metlika, 22. maja 1943. **Pokojnikovi svojci.**

Da bi bil bliže tebi...

Sobotni večer je in ura kaže devet. Zunaj dežuje in tako ne vem, kam naj bi se dal. Sicer bi lahko šel kamor koli — v Milanu je vendar na desetine kinskih dvoran, gledališč in kavarn. Toda vse to me dolgočasi. Sem namreč sam, kajti v Milanu ni Mariuccie: v nekem mestecu na deželi živi in samo nekaj sto kilometrov naju loči. Niti brati se mi ne ljubi. Sit sem že teh romanov; rajši se usedem za mizico in vzamem pero v roke; nekaj listov leži pred mano. Ali moram pisati Mariucci ali ne?

Veseli me, če se dokopljem do kakega stavka, ob katerem lahko razpredam mis'i. Na primer: »Da bi bil bliže tebi...« Ni slabo. In teh malo besed me spomni moje ljubezni.

•

Tisti večer sva bila z Mariuccio v parku. Bila je tema. Čutil sem samo njen rahli dih in videl belino njenih zob. Ljubil sem jo. Tudi ona me je ljubila. Toda njena ljubezen je bila — kako bi rekel — oprezna. Ni mi verjela, kajti v malem podeželskem mestecu, kjer sva živela, je lahko vedela za vse moje zgodbe.

Sicer je vedela, da grem sleherni večer ob desetih spat. Kljub temu mi ni verjela. Ob večerih, ko ni mogla z doma, je preizkušala mojo vztrajnost z raznimi eksperimenti, n. pr.: moral sem se sprehajati pod njenim oknom ob urah, ki jih je ona določila; včasih ob 21.20, včasih ob 22.05, drugič spet ob 22.40 ali pa 22.35. Jaz pa, ki sem bil blazno zaljubljen, sem vestno in vztrajno trpel njene muke. A še vedno mi ni zaupala: da sem lažnik in nezvest, je ponavljala iz dneva v dan.

Večer je. Z Mariuccio sva bila v parku. Dejal sem ji: »Dve novici ti moram sporočiti: ena ni preveč vesela, druga pa toliko bolj. Ugani!« Obrnila se je k meni in tiho rekla: »No, poslušajmo.« S težavo sem spravil iz sebe: »Družba, pri kateri sem v službi, me je prestavila v Milano. Odpotovati moram v teku enega meseca.« Ni se ganila, niti besedice ni rekla. Jaz sem dodal: »A preden grem, se bova poročila.« Še vedno se ni ganila.

Le iz njenega diha, ki je postal krajši, sem spoznal, da jo je presunilo. Potem mi je položila roko na ramo: »Prav, poročila se bova.«

Nisem vedel, kaj naj ji rečem. Gotovo sem ji povedal mnogo lepih besed, jo obkladal z drobnimi imeni, govoril o čudovitih načrtih, o majhni hišici samo za naju, daleč tam v Milanu, na kaki majhni periferijski ulici. Nenadoma pa me je ona prekinila in odločno rekla: »Poročila se bova, a šele čez eno leto. Ti boš ostal v Milanu eno leto. Potem boš imel pravico do enomesečnega dopusta, se boš vrnil domov in midva se bova poročila. Šele tedaj bom verjela v tvojo zvestobo in ljubezen.« »Toda, Mariuccia, poslušaj...«

Nič ni pomagalo: ne moje prošnje in ne moji prepričevalni govori. Vztrajala je pri svojem sklepu. Čisto mirno me je spremila na kolodvor, ni jokala, niti rekla ničesar. A vseeno je bila ginjena. Ostala je na peronu, dokler se vlak ni izgubil med visokimi drevesi ob progi.

Čez nekaj ur sem prišel v Milano. Začel sem svoje novo življenje. Našel sem sobico v neki ulici pri Beneških vratih. Sam vase sem se zaprl. Stanovanje in urad, urad in stanovanje: in nikamor drugam.

Štirinajst dni... mesec... dva. Pisal sem ji. Pravil sem ji o sebi, celo o najmanjših stvareh sem ji pisal. Ona mi je vestno odgovarjala, a vedno malo besed. Niso ji ugajala dolgovezna pisma, preveč milosolzniške izpovedi in neverjetne obljube. Pisala je: »Tudi jaz mislim nate.« »Blizu sem ti.« »Imam zaupanje vate.« »Pretekla sta dva, trije meseci...«

Moje življenje je potekalo tako čisto mirno in popolnoma ločeno od tistega šumnega in hrupnega milanskega, ki se je razvijalo pod mojim oknom. Trije meseci so že pretekli. Spet je bilo nekega večera, to pot ob desetih. Stopal sem po stopnicah v stanovanje. Za mano je šla neka ženska, kajti razločno je bilo spoznati žensko hojo. Nenadoma je nekdo kriknil in slišal sem še padec. Nekaj belega in modrega je ležalo na stopniščnem presledku. Stekel sem na pomoč. Pobral sem žensko, ki je krvavela na kolenu. Zadobila je poškodbo, ki jo je zelo, zelo bolela. Podprl sem jo. »Pogum, gospodična, pogum. Videli boste, da to ni nič.« »Mislite?« »Gotovo.« Spremil sem jo do četrtega nadstropja. Njena mati se mi je zahvalila. »Zelo prijazni ste bili. Če ne bi bilo vas, ki moja Jožica...« Torej, Jožica ji je ime. Pobesil sem ramena. »Mislite? Upam, da ni nič hudega. Čim prejšnje okrevanje vam želim. Lahko noč.« »Lahko noč.«

Čisto običajen dogodek. Stvar, ki se vsak dan ponavlja. Bog ve, koliko žensk in koliko moških pade takole en večer v Milanu po stopnicah! Nič posebnega! In to tembolj, ker se gospodični ni nič hujšega pripetilo. Na žalost sem jo nekaj dni po nesreči srečal na stopnicah. Nasmehnila se mi je. Pozdravil sem jo. »Vse v redu?« »Vse v redu.« »Ozdravela?« »Ozdravela.« »Prav vesel sem. Lahko noč.« »Lahko noč.«

A z ženskami je križ: razumi jih, kdor jih more! Naj jih zasledujemo? Pustimo pri miru? Prisegamo in celo krivo prisegamo, da naše srce hrepeni po njih? Smejejo se ti v obraz, pokažejo hrbet, pravijo, da si dolgočasen ali prikolica. Pa ostani miren ob njihovem nasmešku ali ljubkem gibu! Obsodijo te za neotesanca in same obsodbe sploh prihajajo preko ograje njihovih zob, ko govore o tebi s prijateljicami, brati, starši in služkinjo. Toda zvečer, ko so same v posteljah, mislijo nato in menijo, da si popolnoma drugačen človek kot drugi. Sanjajo o tebi in spet sanjajo. Tvoje oči, ki so prav take kot oči vseh drugih, so kar na lepem obdarjene z nadnaravnimi darovi: črne so in sam bicek je v njih. Pa razumi žensko, kdor jo more!

Nekega večera je gospodična Jožica potrkala na vrata. Odprl sem. Boječe se mi je nasmehnila: »Bi mi lahko posodili žveplenko? Mama jih je pozabila kupiti.« »Prosim. Lahko noč.« »Lahko noč. Sami stanujete? Ali ni nikogar, ki bi vam delal družbo?« Zelo ljubka je bila. Osemnajst... devetnajst let? Morda Ljubek obraz ima in lepi kostanjevi lasje ga obkrožajo. »Sam stanujem in nihče mi nikdar ne dela družbe. Lahko noč.«

Nisem je mogel razorožiti pri njenih napadalnih podvigih; čim bolj zagrizeno je izdajala obkoljevalne sunke, pošiljala oklepne enote svojih nasmeškov v prvo linijo in pripravljala klešče s prekanjenim in finim vrtenjem oči, tem bolj odporen sem postajal. Zakopal sem se za Mariuccino sliko. Vsi njeni manevri so bili brezuspešni. Nič ni pomagalo: zame ni obstajala nobena druga ženska kot Mariuccia; ona mi je bila vse. Koliko mesecev še? Še devet; potem bo ona v beli obleki in poročno koračnico bodo igrali.

Nekoč me je neki gospod zelo strogega obraza ustavil na stopnicah. »Dober večer. Veseli me, da sem vas spoznal. Tako prijazni ste bil do naše Jožice. Zdaj govori vedno samo o vas — seveda v samih pohvalnih besedah. Pridite nas obiskat: kak kozarček likerja bomo spili; veste, naredila ga je naša Jožica.« Skušal sem pobegniti. Dejal sem, da mi nikakor ni mogoče, da imam važen opravek in nujno delo... Zastonj vse besede, ko da bi bob metal ob steno. Jožičin oče me je prijel pod roko in mi požugal s prstom: »Samotar!« Potem sva stopila v stanovanje.

(Konec prih.)

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič